Tweede Kamer, Water - voortzetting

VERSLAG VAN EEN WETGEVINGSOVERLEG
Concept

De vaste commissie voor Infrastructuur en Waterstaat heeft op 24 november 2026 overleg gevoerd met de heer Karremans, minister van Infrastructuur en Waterstaat, over:

- **het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaat van het Deltafonds voor het jaar 2027 (37020-J);**
- **de brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat d.d. 9 november 2026 inzake verslag houdende een lijst van vragen en antwoorden over de Vaststelling van de begrotingsstaat van het Deltafonds voor het jaar 2027 (37020-J) (2026Z24447);**
- **de brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat d.d. 19 november 2026 inzake verzamelbrief water (2026Z25725);**
- **de brief van de minister van Buitenlandse Zaken d.d. 28 augustus 2026 inzake fiche: Mededeling OceanEye: EU-initiatief voor oceaanobservatie (22112, nr. 4423);**
- **de brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat d.d. 3 juli 2026 inzake Nederlandse reactie op de openbare consultatie van de Europese Commissie over de herziening van de Richtlijn maritieme ruimtelijke planning/de EU-Oceaanwet (22112, nr. 4403);**
- **de brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat d.d. 1 september 2026 inzake kabinetsreactie op het WKR-advies "Meeveranderen met het klimaat" en het WRR-advies "Mens en klimaat. De kracht van sociale infrastructuur bij adaptatie" (32813, nr. 1570);**
- **de brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat d.d. 15 september 2026 inzake kabinetsreactie op Deltaprogramma 2027 (37020-J, nr. 4);**
- **de brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat d.d. 9 november 2026 inzake beantwoording vragen commissie over de kabinetsreactie op Deltaprogramma 2027 (Kamerstuk 37020-J-4) (2026Z24449);**
- **de brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat d.d. 11 september 2026 inzake beleidsreactie op technisch rapport van ILT over risico's van TFA voor onze drinkwaterkwaliteit (35334, nr. 482);**
- **de brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat d.d. 9 september 2026 inzake Noordzeeoverleg voortgangsrapportage 11 (33450, nr. 142);**
- **de brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat d.d. 7 oktober 2026 inzake reactie op het verzoek van het lid Vellinga-Beemsterboer over het bericht Natuurvriendelijk ontmantelen als uitzondering op de regel (33561, nr. 104);**
- **de brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat d.d. 26 oktober 2026 inzake 30ste voortgangsrapportage Tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma (32698, nr. 99);**
- **de brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat d.d. 16 oktober 2026 inzake actualisatie van het Landelijk Crisisplan Hoogwater en Overstroming (LCP-HO) (32698, nr. 98);**

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

- **de brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat d.d. 16 oktober 2026 inzake prioritering en perspectief Mobiliteits- en Deltafonds (37020-A, nr. 14);**
- **de brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat d.d. 5 november 2026 inzake aanvaarding BBNJ-overeenkomst met goedkeuring door de Staten-Generaal achteraf (30196, nr. 866);**
- **de brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat d.d. 10 juli 2026 inzake besluit maatregelen stabilisatie bodem grote rivieren en afvoerverdeling Rijntakken bij laagwater (31710, nr. 89);**
- **de brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat d.d. 16 juli 2026 inzake stand van zaken droogte (27625, nr. 745);**
- **de brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat d.d. 3 september 2026 inzake stand van zaken droogte en overgang naar niveau 1 - dreigend watertekort (27625, nr. 747);**
- **de brief van de president van de Algemene Rekenkamer d.d. 3 september 2026 inzake rapport Zorgen over zoetwater. Onderzoek naar de voortgang van het Deltaprogramma Zoetwater (31710, nr. 90);**
- **de brief van de minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur d.d. 26 augustus 2026 inzake maatregelen in de landbouw vanwege de droogte (28625, nr. 385);**
- **de brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat d.d. 7 oktober 2026 inzake reactie op het verzoek van het lid Keijzer over waterberging (27625, nr. 762);**
- **de brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat d.d. 24 november 2026 inzake schriftelijke beantwoording van vragen gesteld tijdens de eerste termijn van het wetgevingsoverleg, gehouden op 23 november 2026, over water (2026Z26071).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Infrastructuur en Waterstaat,
Huizenga

De griffier van de vaste commissie voor Infrastructuur en Waterstaat,
Schukkink

Voorzitter: Huizenga
Griffier: Bouwmeester

Aanwezig zijn negen leden der Kamer, te weten: Boelsma-Hoekstra, Bromet, Goudzwaard, Grinwis, Heutink, Huizenga, Schutz, Vellinga-Beemsterboer en Wiersma,

en de heer Karremans, minister van Infrastructuur en Waterstaat.

Aanvang 16.30 uur.

De **voorzitter**:
Goedemiddag allemaal. Van harte welkom bij de voortzetting van het wetgevingsoverleg Water van de vaste commissie voor Infrastructuur en Waterstaat. Ik heet de minister van Infrastructuur en Waterstaat, de heer Karremans, wederom van harte welkom. Ook

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

welkom aan de leden en iedereen die dit debat in de zaal of op afstand, thuis of elders, volgt. Van harte welkom. Wij zijn gisteren gestart met dit wetgevingsoverleg. We hebben de eerste termijn van de Kamer gehad en zijn nu bezig met de eerste termijn van de regering. De minister had van tevoren acht blokjes aangekondigd bij de beantwoording. We zijn een beetje blijven hangen in blokje twee. Ondertussen hadden we ook gevraagd of de verschillende vragen schriftelijk beantwoord konden worden. Die zijn ook binnengekomen. Ik stel voor dat de minister het tweede blokje afrondt en dat we dan iedere keer de vragen aan het einde van het blokje doen. Nogmaals de oproep om dan niet te herhalen wat er al schriftelijk beantwoord is en om de vragen zo compact mogelijk te stellen. Het is dan wederom de uitdaging voor de minister om compact te antwoorden. Ik zie hier wat reacties op. De heer Schutz.

De heer **Schutz** (VVD):
Ja, een klein puntje. Voordat de vergadering aanving, sprak ik met de griffier. Die zei: een toezegging moet wel mondeling worden gedaan, omdat het anders geen toezegging voor de verslaglegging is. U zei net dat we de vragen niet moeten herhalen, maar daar ontkomen we niet helemaal aan met betrekking tot die elementen. Het zijn er best een paar. Hoe willen we dit oplossen, mevrouw de voorzitter?

De **voorzitter**:
Ik krijg toegefluisterd dat een toezegging die in een brief is gedaan ook een formele toezegging is. Alleen, het is nu niet openbaar geweest, waardoor het niet in de openbare registratie zit. Maar een formele toezegging in een brief telt dus wel gewoon mee. Als u het toch explicieter wilt, stel ik voor om niet de vraag en het hele debat te herhalen, maar om alleen te vragen om het even te bevestigen. Dat zou meehelpen.

De heer **Schutz** (VVD):
Dat snap ik, maar het gaat vooral om het feit dat de griffier altijd de toezeggingen opleest als het debat is afgelopen. Daar wil ik 'm wel in hebben.

De **voorzitter**:
Die staat in de brief. Dan stel ik voor dat u 'm zelf even herhaalt. Dan wordt die automatisch ook opgenoemd.

De heer **Schutz** (VVD):
Oké.

De **voorzitter**:
Ik zag nog een hand.

Mevrouw **Vellinga-Beemsterboer** (D66):
Ik zat ook even te denken. Misschien kunnen we voor de vlotheid en voor het herhalen ook gewoon even inventariseren aan het begin van elk blokje of aan het eind van elk blokje welke vragen er nog openstaan. Dan kunnen we er wel vlot doorheen.

De **voorzitter**:
Ja, dat lijkt me goed, maar dan doen we het wel aan het einde van de blokjes, zodat er niet tussendoor te veel … De minister.

Minister **Karremans**:

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Kijk, voorzitter, ik heb ze natuurlijk allemaal schriftelijk afgedaan. Ik kan nu wel gaan oplezen wat ik schriftelijk naar de Kamer heb gestuurd, maar ik denk dat het verstandig is om gewoon even te beginnen met de vragen en interrupties die er nog zijn. Dan laten we hier niet iedereen langer aan de slag dan nodig.

De **voorzitter**:
Helemaal mee eens, maar het is dan wel handig om het per blokje te doen. Of niet?

Minister **Karremans**:
Jaja, dat kan.

De **voorzitter**:
Dan hebben we de onderwerpen bij elkaar.

Mevrouw **Bromet** (PRO):
Voorzitter. Het lijkt mij dat we kunnen doorvragen op de schriftelijke antwoorden, dat dat de bedoeling is van dit debat. Ik zou ook aan u willen vragen of de eindtijd nog steeds op 19.30 uur staat. Ik zou het ongewenst vinden als het langer duurt dan 19.30 uur.

De **voorzitter**:
De eindtijd staat nog steeds op 19.30 uur. Dat is correct. Dan gaan we verder. We zaten in het tweede blokje. Misschien kunt u daar nog wat aan toevoegen. Dan kijken we welke vragen nog openstaan van de collega's.

Minister **Karremans**:
Ik heb er niks aan toe te voegen.

De **voorzitter**:
Niks aan toe te voegen. Dan begin ik bij de leden. Even kijken. Ik zie verschillende collega's. Mevrouw Boelsma-Hoekstra, dan begin ik bij u.

Mevrouw **Boelsma-Hoekstra** (CDA):
Dank u wel. Dank voor de zeer snelle beantwoording. Ik heb het even diagonaal doorgelezen. We hadden kort de tijd, maar hartstikke mooi. Ik heb een vraag over de evaluatie. Ik snap dat alles in beeld moet komen om een goede evaluatie te kunnen doen. Maar ik zou toch willen vragen om datgene wat bekend is — dan heb ik het bijvoorbeeld over de communicatie rond het Twentekanaal, maar er zijn veel meer facetten — toch voor 1 april te doen. Het is eigenlijk een tweetrap: wat kan, liefst zo snel mogelijk. Voor datgene wat meer tijd nodig heeft, is — wat zeiden we? — eind '27 prima.

Minister **Karremans**:
Zeer mee eens. Dat is precies het plan dat ik wil voorstellen, zeg ik ook in antwoord op mevrouw Boelsma-Hoekstra. Sterker nog, ik wil kijken wat we voor het eind van het jaar al kunnen melden. Dan wil ik op 1 april nog een update doen. Wat er dan verder nog moet gebeuren, en wat echt niet eerder kan, komt dan eind 2027. We gaan het gewoon op die manier doen.

De **voorzitter**:
De heer Heutink had ook nog een hand opgestoken.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De heer **Heutink** (Groep Markuszower):
Ja, het gaat over de KRW. Of moet dat straks bij het volgende blokje?

De **voorzitter**:
Ja, dat is een ander blok. We zijn nu nog bij het blokje droogte.

De heer **Heutink** (Groep Markuszower):
Vooruit, om het makkelijk te maken.

De **voorzitter**:
Dat blokje komt dus nog.

Mevrouw **Vellinga-Beemsterboer** (D66):
Als ik het me goed herinner, viel het Deltaprogramma Zoetwater gisteren ook onder het blokje droogte. Ik wil even aangeven dat ik blij ben met de antwoorden van de minister, maar nog wel even een verduidelijking wil als het gaat om het blijven houden van regie wat betreft regionale overheden. Door de verschuivingen verschuiven ook de mogelijkheden voor rijksbijdragen. Zegt de minister dan wel toe dat hij ook met regionale partners blijft werken aan bijvoorbeeld het vinden van alternatieve financiële bronnen of financieringsconstructies?

Minister **Karremans**:
Ja. Ik kan toezeggen dat we daarnaar kunnen gaan kijken.

De heer **Heutink** (Groep Markuszower):
Dan toch een vraag over droogte. Ik bedank de minister overigens voor de antwoorden; dit is heel erg handig op deze manier. De minister schrijft dat extra wateropslag creëren voor overtollig water ruimtelijke keuzes vergt en niet binnen een paar maanden gerealiseerd kan zijn. Dat begrijp ik, als het geld pas komt in de zomer. Tegelijkertijd denk ik wel dat we toch de keuze zullen moeten gaan maken om wel nieuwe waterbassins te realiseren, al dan niet in overleg met medeoverheden. Is de minister bereid om serieus te bekijken of we dit kunnen gaan doen de komende jaren? Is hij bereid om hier stappen in te gaan zetten?

Minister **Karremans**:
Sterker nog, het kabinet zal er in december, volgende maand dus, over beslissen.

De **voorzitter**:
Dat waren de aanvullende vragen rondom het blokje droogte. Dan gaan we naar het derde blokje, de Kaderrichtlijn Water en waterkwaliteit. Wil de minister nog een inleiding houden? Of heeft hij zoiets van …

Minister **Karremans**:
Waterkwaliteit is belangrijk! Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**:
Dank voor deze bevlogen inleiding. Dan ga ik naar de Kamerleden. Ik begin bij mevrouw Bromet.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Mevrouw **Bromet** (PRO):
Het is eigenlijk een hele bijzondere figuur vandaag. Maar ik kan wel af en toe aangeven dat ik blij ben met de antwoorden die de minister gegeven heeft. Hij heeft gezegd dat de waterkwaliteit mee zal worden genomen in de opdracht van de derde Deltacommissie. Dat was ook het doel van mijn vraag. Hartstikke goed. Ook zegt de minister dat wordt onderzocht of het principe dat de vervuiler betaalt nog beter kan worden toegepast en dat de resultaten van de onderzoeken begin 2027 met de Kamer worden gedeeld. Dat is al bijna. Daar ben ik ook blij mee.

Minister **Karremans**:
Ik vind het een hele terechte vraag van mevrouw Bromet. Want wat zie je bij de Deltawerken? Het is natuurlijk logisch dat die gebouwd zijn, maar die hebben wel effect op de waterkwaliteit. Je ziet dat bij de Brouwersdam, maar natuurlijk ook bij de Grevelingen. Het is dus logisch dat we dat in samenhang bezien. Gaandeweg hebben we dat inzicht gekregen toen we de Deltawerken aan het bouwen waren. Daarom is de Oosterscheldekering ook opengemaakt. Dat was ook om die reden. Ik denk dus dat het logisch is dat het echt bij elkaar hoort, zodat je dat dus ook op die manier meeneemt.

De heer **Schutz** (VVD):
Ik had in dit blokje twee dingetjes. Allereerst zeg ik voor de griffier: dank aan de minister voor de toezegging voor het onderzoek naar de macrogevolgen voor die vergunningverlening. Dan een vraag aan de minister. Ik heb hem ook gevraagd om een toezegging rond het veilig hergebruik van gezuiverd afvalwater. Ik lees dat hij daar al mee bezig is, maar dat hij geen toezegging kan doen voor over een halfjaar, omdat er dan te weinig tijd is. Ik heb begrip daarvoor. Eigenlijk zou ik de minister willen vragen of een jaar dan wel voldoende zou zijn om toch die marker in het zand te zetten.

Minister **Karremans**:
Ja, dat kan.

De heer **Schutz** (VVD):
Dank.

De **voorzitter**:
Dan kijk ik verder. De heer Heutink had zijn hand ook opgestoken.

De heer **Heutink** (Groep Markuszower):
Het gaat dus over de Kaderrichtlijn Water. Ik maak me enorm veel zorgen over de juridische consequenties die Brussel ons gaat opleggen en de gevolgen voor onder andere het bedrijfsleven. Ik wil voorkomen dat we hier in Nederland opnieuw belanden in een nieuw stikstofslot. Ik heb het kabinet gevraagd om de garantie te geven en ervoor te zorgen dat we 100% goed zijn voorbereid op het mogelijke nieuwe stikstofslot, dat waterslot. Ik wil dat voorkomen. Ik lees dan de antwoorden van de minister. Dan schrijft hij: "We staan er maximaal voor gesteld. De maatregelen en uitzonderingen zijn opgenomen in de vierde Stroomgebiedbeheerplannen." Ik heb die nog niet gezien, want die moeten nog ter inzage worden gelegd. Daarmee heb ik dus nu aan het einde van het debat geen noodscenario, weet ik niet of we het nou gaan redden en heb ik nog niet de garantie dat we alles op alles zetten dat we in een waterslot terecht gaan komen. Erkent de minister de zorgen die ik heb? Hoe kan de minister zorgen dat hij die zorgen

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

wegneemt, om het makkelijk te maken? Anders ga ik opnieuw een motie indienen — dat heb ik ook aangekondigd in de eerste termijn — om met een noodscenario te komen, zodat we hier beter voor gesteld staan en dat we in ieder geval niet kunnen zeggen: maar de Kamer heeft de minister niet gewaarschuwd.

Minister **Karremans**:
Een gewaarschuwd minister telt voor twee, natuurlijk. Dat nemen we zo op. Hier zijn wel een aantal dingen anders dan ten aanzien van stikstof. Bij stikstof gaat het natuurlijk om depositie en emissies. Hier gaat het uiteindelijk om wat de kwaliteit van het water is. Je kijkt dan naar de indicatoren. Dat is wel degelijk een andere opzet van de richtlijn. Dat wil niet zeggen dat er geen risico's in zitten. Dat ben ik zeer met de heer Heutink eens. Ik ben ervan overtuigd dat wij het maximale doen wat we kunnen doen en dat we dat ook volledig aan KRW kunnen doen ook met behulp van het inroepen van gerechtvaardigde uitzonderingen. Ik heb dat ook al eerder in het debat aangegeven. Het punt ten aanzien van rechtszaken is dat je nooit garanties kan geven. Vandaar dat ik daar voorzichtig in ben. Dat betekent namelijk dat je 100% zeker altijd gelijk krijgt. Dat kan ik gewoon niet doen. Ben ik ervan overtuigd dat wij straks sterk staan in de rechtbank als dit komt tot procedures? Absoluut, absoluut! We doen ontzettend veel. We steken er ook nog eens een kwart miljard in voor de jaren na 2028, waarin we weer extra maatregelen nemen. Je ziet eigenlijk dat het doelbereik echt groeit en nu op 87% zit.

De heer **Heutink** (Groep Markuszower):
Het doelbereik van 87% klinkt alsof we heel erg ver zijn. Dat mag dan ook wel zo zijn, maar als je het slechts redeneert vanuit de Kaderrichtlijn Water, halen we nog steeds 0%. Als één stof het niet haalt in zo'n waterlichaam, halen we het nergens. Dat is de hele definitie van de Kaderrichtlijn Water. Ja, er ligt wel een andere meetmethode naast om daadwerkelijk de voortgang van zo'n opperwater te monitoren. Tegelijkertijd is de huidige systematiek van de Kaderrichtlijn Water daar nog steeds op gestoeld. Dat betekent dat wij dat doelbereik van 87% niet gaan halen. Dat schrijft de minister ook in die brief. Daarbij hebben we een aantal — 341 uit mijn hoofd — maatregelen die we dus niet gaan halen voor de deadline van het einde van de Kaderrichtlijn Water. Zegt de minister nou dat als wij dat doelbereik van 87% hebben behaald, daarmee dus niet op alle oppervlaktewater voldoen aan de Kaderrichtlijn Water en ook die 341 stuks maatregelen nog moeten uitvoeren en dus niet gedaan hebben? Zegt de minister nou dat er voor op ál die scenario's en ál die stoffen en ál die honderden oppervlaktewateren die we hebben, voor elke scenario, voor elke stof en voor elke maatregel een uitzonderingspositie is gevonden waarmee ze sterk staan in Brussel?

Minister **Karremans**:
In essentie wel, omdat je uiteindelijk het maximale doet. Op het moment dat je het maximale gedaan hebt en je kan aantonen dat je dat gedaan hebt, kan je ook beroep doen op een uitzondering. Het ligt er maar net aan wat de situatie is welke uitzonderingsgrond je gebruikt. Maar dat is wel de inzet. Rechtszaken die gevoerd zullen gaan worden, worden niet gevoerd per waterlichaam, maar die zullen gevoerd worden per stof. Dat is ook weer wezenlijk anders. Ik herhaal het antwoord dat ik in eerste instantie heb gegeven: garanties kan ik ten aanzien van rechtszaken natuurlijk nooit geven, maar we doen wel het maximale om hier uiteindelijk aan te voldoen.

De **voorzitter**:

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De heer Heutink, afrondend.

De heer **Heutink** (Groep Markuszower):
Dan ga ik even een voorbeeld aanhalen: pfas. Dat moet uit het water. Tegelijkertijd heeft het kabinet besloten om het lozingsverbod niet in te stellen. Dat betekent dus dat de rechter zou kunnen zeggen: dit oppervlaktewater bevat nog pfas; dat betekent dat dit water is afgekeurd. Heeft het kabinet er alles aan gedaan om pfas uit het water te halen? Absoluut niet. Dat hoeft van mij ook niet. Maar het kabinet heeft het niet gedaan. Hoe houdt zoiets dan stand bij een rechter?

Minister **Karremans**:
Volgens mij zei mevrouw Wiersma het ook al: dan moet je dus alle bedrijven gaan sluiten. Het punt is het volgende. Het zijn even twee verschillende dingen. Er zijn natuurlijk tienduizenden pfas. Dat weet de Kamer. Er is er één geïncludeerd in de KRW. Het gaat er dus niet om dat alle pfas uit het water moeten. Dat zit er niet in.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Hierop doorgaand. Dit is natuurlijk geen antwoord op de vraag van de heer Heutink. De minister zegt nu dat een lozingsverbod niet nodig is. Daar ben ik het niet mee eens. Met andere woorden, hij wil vergunningen daarvoor blijven verstrekken. Kan de situatie ontstaan dat de Europese Commissie in zo'n dispuut uiteindelijk zegt: wij vinden zo'n lozingsverbod wél een proportionele maatregel, die u had kunnen en moeten treffen?

Minister **Karremans**:
Theoretisch kan natuurlijk alles. Dat zou echter niet in een rechtszaak plaatsvinden, maar tijdens een inbreukprocedure. Die loopt nu natuurlijk ook al op de KRW en dat is niet wat de Europese Commissie nu tegen ons zegt. Het is dus nu niet het geval. De heer Heutink stelde een vraag over een heel lozingsverbod. Dat gaat dan over alle pfas. Er is één pfas geïncludeerd in de KRW.

We komen dan natuurlijk vanzelf bij het onderwerp pfas. Dan komen we natuurlijk al heel snel bij dat onderzoek. Het is maar de vraag of de puntlozingen, waar het natuurlijk over gaat, de grootste bijdrager zijn aan het probleem. Toch zegt een groot deel van de Kamer hier "verbied het toch", zonder dat we weten of precies daardoor die grote hoeveelheden pfas erin komen, met alle bedrijfseconomische gevolgen van dien. Ik noem de werkgelegenheid en bedenk het maar. Dat is natuurlijk de afweging die je met elkaar moet maken. In Duitsland wordt natuurlijk ook veel pfas geloosd in de Rijn. Per seconde komen er honderden kubieke meters ons land binnen. In Duitsland heb je dat dan niet. Dat is de reden waarom wij gezegd hebben dat je er meer onderzoek naar zou moeten doen. Volgens mij heeft mevrouw Vellinga-Beemsterboer daarover een motie aangekondigd. Die wacht ik af. Op basis van dat onderzoek kunnen wij niet tot de conclusie komen dat zo'n lozingsverbod nu gerechtvaardigd is. Dat wil natuurlijk niet zeggen dat ik niet het liefste alle pfas uit het water wil hebben. Dat is evident zo. Dat is natuurlijk het hele punt. Dit gaat over de vragen welke maatregelen je als overheid neemt, hoe proportioneel ze zijn en welke belangen je nog meer meeweegt.

Mevrouw **Bromet** (PRO):
We zijn via het voorbeeld van de heer Heutink nu eigenlijk al meteen in paragraaf drie, blokje vier beland: pfas. Ik heb de antwoorden van de minister gelezen. Ik vind het eerlijk gezegd een slap verhaal. Het hele idee van het voorzorgsbeginsel ontbreekt namelijk.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Waarom neemt de minister dat niet mee in zijn afwegingen?

Minister **Karremans**:
Dit zit 'm in de interpretatie van het voorzorgsbeginsel. Het voorzorgsbeginsel betekent namelijk niet dat je elk mogelijk gevaar per definitie van tevoren moet uitsluiten. Dat doen we ook niet met windmolens, treinen, metro's of de luchtvaart. Als je het voorzorgsbeginsel op die manier heel strak gaat handhaven, zet je het hele land op slot. Het gaat erom dat je de milieu- en gezondheidseffecten in kaart wil hebben in relatie tot bijvoorbeeld puntlozingen, waar dit rapport over gaat. Nogmaals, het is niet duidelijk dat die nou de grote bijdrager zijn aan pfas in het water. Nogmaals, ik vind ook dat het er zo snel mogelijk uit moet. Tegelijkertijd weten we ook dat het ontzettend hardnekkig is. Je wil het op alle mogelijke manieren tegengaan. Ik vind het echter niet verantwoord om als politiek en als regering te zeggen: "We weten eigenlijk niet precies hoeveel het bijdraagt. We weten niet precies wat de milieueffecten van precies die lozingen zijn. Toch gaan we het verbieden, met gevolgen voor textielverwerkers, afvalverwerkers en metaalverwerkers." Zij doen bijvoorbeeld allemaal dat soort lozingen. Dat is niet proportioneel. Nogmaals, ik heb de Kamer natuurlijk ook goed gehoord. Volgens mij zeggen meerdere Kamerleden dat. Ik heb net ook verwezen naar een mogelijke motie die mevrouw Vellinga-Beemsterboer in ieder geval heeft aangekondigd zo meteen te gaan indienen. Daar kijk ik naar uit, maar ik ga er niet in mee dat dit een slap verhaal is. Integendeel, ik vind het verantwoord dat we dat op deze manier doen. Maar mijn intentie blijft in die zin dezelfde als die van mevrouw Bromet, namelijk dat ik natuurlijk ook zo veel mogelijk wil doen tegen pfas-vervuiling in het water.

Mevrouw **Bromet** (PRO):
Ik heb niet alleen vragen gesteld over die zogenaamde puntlozingen. Ik maak al meer dan een jaar een punt van pfas in bestrijdingsmiddelen, die ik ook niet wil. Ik vind echt dat als je de belangen moet afwegen tussen textielverwerkers, afvalverwerkers en gewone Nederlanders die pfas in hun bloed hebben, die pfas in hun moedermelk hebben … Ik wil geen pfas in mijn bloed hebben! Volgens mij heb ik daar ook gewoon recht op en kan ik ook opkomen voor die Nederlanders die ook geen pfas in hun bloed willen. Hoezo moet je pfas in je bloed willen hebben? Om de textielverwerkers en de afvalverwerkers en de makers van bestrijdingsmiddelen gunstig te stemmen? Nee. Daarom zeg ik: ik vind het een slap verhaal. Ik kom ook met een motie en die gaat verder dan die van D66.

Minister **Karremans**:
Ik hoorde geen vraag, maar ik wil er wel iets op zeggen, want er worden nu twee dingen tegenover elkaar gesteld en ook richting mij, alsof ik het wel prima zou vinden dat er pfas in het water zit, alsof ik dat wel oké vind en kies voor het bedrijfsleven. Dat is echt pertinent onjuist. Waar dit om gaat, is het volgende. Dit onderzoek ging niet over die diffuse lozingen. Dit onderzoek ging over puntlozingen door bijvoorbeeld industrie. Daarop hebben wij gereageerd op de manier waarop we in de Kamerbrief hebben gereageerd. Het is inderdaad zo dat er in gewasbeschermingsmiddelen pfas zit en dat dat ook een significante bron is van dit verhaal. Om die reden is de staatssecretaris van LVVN natuurlijk ook bezig — wij zijn daar ook bij betrokken — met het maken van het convenant over gewasbeschermingsmiddelen. Dat zal ook moeten leiden tot afspraken hierover, want ik deel de zorg daarover. Zo moeten we op alle vlakken blijven inzetten. Ik zeg er wel bij dat de meest effectieve manier natuurlijk een Europees verbod is, want zoals ik net al even zei: als we dat niet doen, dan blijft die pfas natuurlijk wel nog

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

gewoon via de Rijn en via de Maas ons land binnenstromen. Dan zet je wel je eigen bedrijfsleven op achterstand. Nogmaals, ik kan me zomaar voorstellen dat je daar maatregelen op neemt, en ook met effect, en terecht. Dat doen we ook; het pfas-beleid is ook enorm verstrengd de afgelopen jaren. Maar gegeven het feit dat wij benedenstrooms liggen, is dit natuurlijk iets wat je per definitie Europees zou moeten aanpakken.

De **voorzitter**:
Mevrouw Boelsma-Hoekstra, u had ook nog een … Nee? Dan ga ik naar mevrouw Vellinga-Beemsterboer.

Mevrouw **Vellinga-Beemsterboer** (D66):
Even daarop aanhakend: het is natuurlijk zo dat op het moment dat de pfas bij wijze van spreken uit verschillende kranen loopt, we dan ook verschillende kranen hebben dicht te zetten met elkaar. We hebben met elkaar ook afgesproken dat we gaan voor dat Europese verbod. Maar zou het ook niet helpen, vraag ik via de voorzitter aan de minister, dat op het moment dat je als Nederland ook in Europa aangeeft: jongens, wij willen eigenlijk dat lozingsverbod … Want waar we in Europa over strijden, is natuurlijk het productieverbod, maar ook het lozingsverbod. Wij zetten daar al stappen in. Ik vond het wel een tegenstelling in de brief dat we aan de ene kant zeggen dat we als Nederland voorvechter zijn, maar we ons aan de andere kant ook heel behoudend opstellen als we zeggen: we gaan voor een lozingsverbod. Ja, dan hangen we toch een klein beetje in de middenmoot. Kan de minister wat zeggen over hoe dat zich tot elkaar verhoudt?

Minister **Karremans**:
Ik denk dat het zich prima tot elkaar verhoudt, want we zijn een voorvechter in Europa voor een generiek lozingsverbod. Dat belang behartigen wij ook en daar hebben we veel medestanders in. Ik heb daar overigens vorige week nog met de Vlaamse minister over gesproken, ook over dat we samen blijven optrekken in dit dossier. Dat is heel belangrijk. Tegelijkertijd leven we in een interne markt, dus als wij het enige land zijn dat dat doet en de rest dat niet navolgt, dan zet je natuurlijk je landbouw en je industrie hier op een ontzettende achterstand, terwijl je het probleem niet oplost. Dat is dus het punt. Ik denk niet dat het nodig is en ik denk ook dat het niet belangrijk is voor onze geloofwaardigheid, want we doen op ontzettend veel stappen ontzettend veel. Hier in de Kamer is er ook ontzettend veel aandacht, en terecht denk ik, ten aanzien van het voorkomen van pfas-lozingen en pfas-vervuiling. Het is dus niet nodig voor onze geloofwaardigheid op dit punt om daar nu ook nog eens een keer een nationaal lozingsverbod op te leggen. Maar goed, ik heb tegelijkertijd ook gezegd — dat staat ook in de beantwoording van de schriftelijke vragen — dat we ook veel meer onderzoek willen doen om te kijken waar het nou precies vandaan komt. Ik zie natuurlijk ook graag de motie van mevrouw Bromet tegemoet die verder gaat, want ik heb begrepen — ik zou teleurgesteld zijn als dat niet het geval zou zijn — dat die daar natuurlijk stappen op wil zetten. Het precieze pinpointen van pfas is elke keer het probleem. Dat hoeft niet exact, exact, exact, maar je wil wel een bepaalde toerekenbaarheid hebben om daar ook effectief maatregelen op te kunnen nemen.

Mevrouw **Vellinga-Beemsterboer** (D66):
Ik heb eigenlijk nog een andere vraag, maar nog even over dat laatste. Het lijkt mij dat ook dat toegevoegd kan worden aan het principe "de vervuiler betaalt". De vervuiler

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

helpt ook om inzicht te krijgen in wat er nou in water wordt gestopt en waar het vandaan komt. Ik denk dat dat van groot maatschappelijk belang is.

De minister had het net ook nog even over het Convenant gewasbeschermingsmiddelen. In de schriftelijke beantwoording heeft de minister gezegd dat er vanuit het ministerie samengewerkt wordt om beperkende regels te maken die het gebruik van de pfas-houdende middelen zullen beperken. Ik heb nog een vraag ter verduidelijking. Die grondwaterbeschermingsgebieden lijken me, zoals gisteren is gezegd, echt de eerste gebieden die we moeten beschermen. Kan de minister toezeggen dat de inzet dan niet alleen het beperken is, maar ook echt het uiteindelijk stoppen van het gebruik van die middelen, specifiek in die gebieden?

Minister **Karremans**:
Ja, zeker ten aanzien van die grondwaterbeschermingsgebieden. Dat is een beetje onze heilige reserve ten aanzien van het grondwater. Het probleem daarbij is — dat geldt natuurlijk ook voor heel veel dingen — dat het er nooit meer uit gaat als het eenmaal in het grondwater zit. Dat is ook waarom ik er zo ontzettend veel mee bezig ben. Je hebt dus maar één kans om dat goed te doen. Om die reden is het ook belangrijk dat we het op die manier aanpakken. Vandaar dat we dat inderdaad op die manier aanvliegen.

De **voorzitter**:
We waren inmiddels beland in blokje vier, milieu en pfas. Zijn er nog vragen over het onderwerp milieu en pfas?

Mevrouw **Wiersma** (BBB):
Ik heb eigenlijk nog wel een vraag. We hadden het net ook over het Convenant gewasbeschermingsmiddelen. Ik heb het gisteren buiten de orde van het debat nog even aangekaart, maar ik zal dat nu hier doen. BBB is ook voor het aanpakken van stoffen en het reduceren van emissies, zeker als het gaat om persistente stoffen, zoals pfas. Ik vraag me het volgende af. Ik zat in aanloop naar dit debat een beetje te grasduinen in wat indicatoren van het Compendium voor de Leefomgeving, maar ook van het CBS. Het gebruik van glyfosaat is bijvoorbeeld op het aantal hectares van 150.000 in 2020 naar 110.000 in 2024 gegaan. Er is een verbod op particulier gebruik gekomen. Dat is nog recent, de afgelopen jaren, ingegaan. Daarvoor was er al een verbod, terecht, voor toepassing door hoveniers. Maar als je de Bestrijdingsmiddelenatlas bekijkt, zie je geen significante terugdringing van de normoverschrijdingen. Mijn vraag is of de minister enig idee heeft hoe dat kan. Er wordt minder toegepast en er zijn verschillende verboden. Ik vond dit een opmerkelijk punt. Voor een effectieve aanpak ben ik heel erg benieuwd of we … Denk ook aan AMPA. Dat is de afbraakstof. Daar is ook uit Duits onderzoek een paar jaar geleden iets over in het nieuws geweest. Kan dat dan toch iets zijn? Is er enig idee bij IenW hoe dit kan?

De **voorzitter**:
Aan de minister de uitdaging. Dat waren meerdere vragen in één.

Minister **Karremans**:
Ja, dat snap ik. De mensen die nu online zitten te kijken, vragen zich af: de Bestrijdingsmiddelenatlas, bestaat die ook? Ja, die bestaat ook. Dat is dan maar duidelijk. Volgens mij hebben we daar een beetje een verkeerd of ander beeld bij. Het klopt dat het gebruik van glyfosaat in de landbouw de afgelopen jaren licht is gedaald,

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

maar dat in de Bestrijdingsmiddelenatlas de afgelopen jaren geen normoverschrijdingen van deze stof in het oppervlaktewater zijn gemeten. Wel is AMPA, dus het afbraakproduct, bij een meetpunt langs de Maas een keer boven de norm gemeten, maar dat is dus één keer gebeurd. Voor de rest is dat niet gebeurd. Dus dat is het antwoord op de vraag.

De **voorzitter**:
Ik kijk even naar de Kamerleden. Er zijn op dit onderwerp geen vragen meer. Dan kunnen we naar het volgende blokje. Dat was herprioritering. Zijn daar nog aanvullende vragen over van de Kamerleden?

De heer **Schutz** (VVD):
Het blokje Natura 2000 zat er nog tussen.

De **voorzitter**:
Dan gaan we naar Natura 2000.

De heer **Schutz** (VVD):
Ik had daar aandacht voor gevraagd. Op de Wadden en in Zeeland zijn er toch wel zorgen over hoe dat gaat. Er dreigen daar vrijstellingen verloren te gaan en dat is ongeveer de basis voor bestaande activiteiten om daar in de natuur of bij de natuur actief te kunnen blijven. Ik zie hier een antwoord staan. Het is fijn om te lezen dat de minister een vrijstelling voor bestaande activiteiten wil behouden waar dat ecologisch en juridisch kan. De grondhouding is er dus een van "ja, mits", maar hij zegt ook dat de besluitvorming hierover als de vrijstelling niet kan worden gehandhaafd, vooral bij LVVN ligt omdat je dan in een vergunningsverleningstraject zit. Over dat "ja, mits". De beheers- en evaluatie-inspanning ligt bij de minister. Nu heb ik begrepen dat met name in Zeeland, maar misschien ook op de Wadden, kennishiaten ten aanzien van omstandigheden die samenhangen met die activiteiten maken dat die vrijstellingen mogelijk vervallen. Mijn vraag zou zijn of de minister zich ervoor inspant dat kennishiaat in te vullen. Zo ja, hoever is hij daarmee? In hoeverre kunnen we mensen in die gebieden, maar ook in meer dan twintig andere rijkswateren waar mensen activiteiten ontplooien, enigszins geruststellen dat dat vrijstellingenverhaal inderdaad zo veel mogelijk overeind blijft en dat we echt alles doen wat in onze mogelijkheden ligt om ervoor te zorgen dat de economie, die ook belangrijk is, daar overeind blijft?

Minister **Karremans**:
Op het laatste kan ik sowieso positief reageren, want dat is in lijn met de schriftelijke beantwoording die ik gegeven heb aan de Kamer. Dat het door een kennishiaat komt, herken ik niet. Aan de andere kant weet je niet wat je niet weet. Dus dat moet ik even nagaan als de heer Schutz dat goedvindt. Daar kom ik dan zo meteen in tweede termijn of later schriftelijk op terug. Dat moet ik even nagaan.

De heer **Schutz** (VVD):
Om de minister te helpen: dat is goed. Ik heb begrepen dat het kennishiaat met name in het Zeeuwse speelt. Van de Wadden weet ik het minder.

Minister **Karremans**:
Ik neem het mee.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De **voorzitter**:
Dan ga ik verder. Nog meer vragen over herprioritering Natura 2000?

Mevrouw **Boelsma-Hoekstra** (CDA):
Ik wilde eigenlijk zeggen dat we nu Natura 2000 hebben en dat herprioritering een ander blokje is, toch? Daar heb ik wel een vraag over, maar ik weet niet of Natura 2000 al is afgesloten.

De **voorzitter**:
Dan hecht ik even af. Zijn er nog vragen over Natura 2000? Die zijn er niet. Dan gaan we naar het volgende … Nou, toch wel? Meneer Grinwis? Ik wacht even heel rustig.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Ik laat het even gaan.

De **voorzitter**:
Dan gaan we nu verder naar het blokje herprioritering. Ik zie dat verschillende Kamerleden vragen hebben. Ik begin bij mevrouw Boelsma-Hoekstra.

Mevrouw **Boelsma-Hoekstra** (CDA):
Ja, kan het nu, voorzitter? Oké. Ik heb daar een aantal vragen over. Ten eerste over Grevelingen. Er wordt gezegd: in het gezamenlijk perspectief voor 2033 zullen ook eventuele gevolgen van de regionale afspraken worden meegenomen. Mijn vraag is: hoe concreet wordt dat?

Mijn tweede vraag over Grevelingen is de volgende. Of is het handiger om de vragen een voor een te doen?

De **voorzitter**:
Doe het maar gelijk. U bent al begonnen.

Mevrouw **Boelsma-Hoekstra** (CDA):
Ik had eigenlijk de volgende vraag. LVVN geeft straks aan of ze wel of niet meewillen in dat getij Grevelingen. Dan krijgen we als antwoord dat het wordt meegenomen. Maar kan er ook een deadline komen en kan er in een brief gezet worden wanneer dat concreet wordt? Dat mis ik daar namelijk in.

Minister **Karremans**:
Dat ligt natuurlijk ook een beetje aan onze partners hierin en aan welke stappen die willen gaan zetten. Ik denk dat dat in 2028 sowieso wel helder moet zijn. Dit is natuurlijk ook een uitkomst van de herprioritering. In die zin hebben we netjes het afwegingskader gevolgd en is dit de uitkomst geworden. Dat is natuurlijk niet leuk, maar het is wel het geval. Ten aanzien van de vraag hoe concreet dat wordt, zeg ik dat dat ook ligt aan wat de regio en LVVN daarvan willen maken en hoe dat zich uiteindelijk verhoudt naar aanleiding van dat onderzoek. Dat moeten we dan dus afwachten, maar uiteindelijk is het ten aanzien van dit soort projecten natuurlijk van belang om ofwel perspectief te geven ofwel te zeggen dat het niet gaat lukken. Je moet daar dus wel duidelijkheid over geven, zeker omdat het over een heel concreet project gaat.

De **voorzitter**:

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Aanvullend, mevrouw Boelsma-Hoekstra.

Mevrouw **Boelsma-Hoekstra** (CDA):
Ik vond dit wel een van de meest concrete antwoorden in de beantwoording. Er staat namelijk in: "(…) heb ik een inspanningsverplichting om het in de priortering onttrokken deel alsnog vrij te maken wanneer blijkt dat het project realiseerbaar is met een bijdrage vanuit LVVN." Dat is dus vrij concreet. Eigenlijk is mijn vraag dus ook de volgende. Het is, denk ik, belangrijk dat wij als Kamer weten hoe dat zit, dus wat LVVN aangeeft, en dat we daarin worden meegenomen. Dan weten wij ook richting de vraagstelling vanuit Zeeland hoe LVVN daarin staat.

Minister **Karremans**:
Daar kan de Kamer natuurlijk gewoon over geïnformeerd worden, als die wens er is. Dat kunnen we dus even doorgeven aan LVVN. We zitten daar samen in, dus we zullen daar zorg voor dragen. Een inspanningsverplichting betekent natuurlijk nog niet dat het geld er ligt. Iedereen kent de begroting van IenW. Mochten er meevallers zijn of mochten we bepaalde jaarcijfers kunnen gebruiken die nu nog niet worden ingezet — ik bedenk maar wat — dan zou dat natuurlijk een mogelijkheid kunnen bieden. Dat is de afspraak die er is gemaakt. Maar we zullen de Kamer daarin meenemen.

De heer **Schutz** (VVD):
Ik heb in mijn vraagstelling aangegeven dat het scenario Meegroeien ook gaat over het opgeven van land. In de beantwoording wordt aangegeven dat het niet over het opgeven van land gaat. Toch heb ik daar een andere blik op. In het Zeeuwse is namelijk heel nadrukkelijk gesproken over pilots met wisselpolders, waarbij wel degelijk land feitelijk wordt opgegeven om daar aan inlandige zijde aan hoogwaterbescherming te doen. Daarnaast wordt in dat rapport dat ik aanhaalde, aangegeven dat er 30.000 hectaren alleen al in de Zuidwestelijke Delta nodig zijn om daarin te voorzien als Meegroeien daar een scenario wordt. Dat is 300 vierkante kilometer waar boeren nu boeren, campings zitten, mensen wonen en auto's rijden, en straks niet meer. Het heeft dus wel degelijk te maken met het opgeven van land. Het is niet per se noodzakelijk dat dat dan ten gunste van de zee is, zoals in het scenario Meegroeien. De specificatie dat het er wel degelijk over gaat, wilde ik wel graag meegeven.

Ten aanzien van de vraag wat die denkrichtingen nou betekenen voor bijvoorbeeld Natura 2000 zegt de minister dat we dat moeten bezien als die keuze aan de orde is. Enerzijds begrijp ik dat, maar aan de andere kant nodigt de deltacommissaris ons in die technische briefing juist uit door te zeggen dat we nú aan de slag moeten met die oplossingen voor straks. Dat kan niet allebei helemaal waar zijn. Met andere woorden: het is actueel voor zowel het heden als voor de toekomst. Mijn vraag aan de minister zou zijn of dat niet een mooi onderwerp zou zijn voor de derde Deltacommissie om mee te nemen in die opdracht.

Minister **Karremans**:
Ik had 'm onder het kopje waterveiligheid staan, maar ik vind het ook prima om het nu te doen. Ik zat 'm even op te zoeken.

De heer **Schutz** (VVD):
O ja, ik zie 'm!

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Minister **Karremans**:
Geeft niet, we zijn flexibel vandaag. Het punt met dat Meegroeien is het volgende. Je geeft het eerst terug en het hoogt op door het slib. Daarna neem je het weer terug. We hebben daar dus volgens mij gewoon hetzelfde beeld over. Ten aanzien van de Deltacommissie: ja, dat zou natuurlijk kunnen, maar ik wil dat wel aan de commissie laten. Bouwen met natuur is natuurlijk sowieso een principe dat we in de waterverdediging wel vaker toepassen. Het zou dus zeker kunnen. We kunnen ook als suggestie meegeven dat de commissie daar even nadrukkelijk naar kijkt. Dat is prima.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Dan kijk ik naar de heer Heutink. Had u nog een vraag? Dat is niet het geval. Dan is het woord aan de heer Grinwis.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Ja, ik had nog een vraag bij het blokje herprioritering. Ik heb wat vragen gesteld over het Deltafonds. Ik krijg een uitleg over hoe het is gegaan. Dat was niet de vraag. Mijn vraag is: waarom heeft het kabinet, heeft de minister, er niet voor gekozen om bijvoorbeeld indachtig het coalitieakkoord van Rutte IV gewoon het geld uit het coalitieakkoord netjes te verdelen over het Mobiliteitsfonds en het Deltafonds? Nu wordt het bijna gepresenteerd als een soort gunst voor het Deltafonds, terwijl het Deltafonds onder de streep meer heeft geleden dan het Mobiliteitsfonds.

Minister **Karremans**:
Dat is moeilijk te zeggen, omdat er in het Mobiliteitsfonds natuurlijk ook heel veel minnen zitten. Dan moet je ook wel appels met appels vergelijken. Ik snap het punt van de heer Grinwis wel, maar Financiën boekt het gewoon over op een artikel. Dat is het Mobiliteitsfonds geweest. Ook die coalitieakkoordmiddelen zijn nog op het Mobiliteitsfonds overgeboekt. Daarin zit echt geen verdeling tussen het Mobiliteitsfonds en het Deltafonds. Dat is in het kabinet-Rutte misschien gedaan, maar niet bij de start van het kabinet-Jetten.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Hier hebben we debat over gehad tijdens het eerste debat na het coalitieakkoord, zo van: hé, dit staat niet heel scherp geformuleerd in het coalitieakkoord. Toen heb ik gevraagd: mag ik ervan uitgaan dat het naar rato wordt verdeeld over beide fondsen? Er kwam toen een beetje een ontwijkend antwoord. En uiteindelijk komt de aap uit de mouw en is het in eerste instantie allemaal toegevoegd aan het Mobiliteitsfonds. Nou, dat laat zien wat weer het zwaarste weegt voor dit kabinet. Dit was een onheldere afspraak in het coalitieakkoord. Dit was onhelder in de budgettaire tabel. Vervolgens is het een keuze, een politieke keuze, die door het kabinet is gemaakt. Ik spreek de minister, die namens het kabinet spreekt, aan op deze keuze. Ik vind het echt zonde dat water op die manier eigenlijk toch een beetje achteraan in de rij mag aansluiten. Dan is het gelukkig via de herprioritering, het gemaal in IJmuiden en de middelen voor de Afsluitdijk nog een beetje op z'n pootjes terechtgekomen, maar ik vind uiteindelijk dat hierbij niet netjes met de financiën van water is omgegaan. Hopelijk kan de minister mijn lichte verontwaardiging daarover een beetje begrijpen en volgen. Wat gaat hij eraan doen?

Minister **Karremans**:
Als het gaat om de verontwaardiging van de heer Grinwis en wat ik daaraan ga doen:

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

misschien kunnen we een keer een biertje gaan drinken met elkaar; dat kan misschien helpen. Het punt is hier als volgt. Ik vind de volgorde namelijk wel relevant. Ik waardeer de heer Grinwis in zijn strijd voor het Deltafonds. Ik ken zijn passie daarvoor. Maar ík heb te maken gehad met het volgende. Ik krijg middelen overgeboekt op het Mobiliteitsfonds en ik heb — dat was samen met de staatssecretaris, zeg ik er nadrukkelijk bij — gezegd dat we daarbij gaan herprioriteren. Dat was ook omdat ik zag dat binnen het Deltafonds en met de uitdaging bij het gemaal IJmuiden het niet uitgaat. Dus om die reden — ik weet dat de heer Grinwis daar kritisch op is — hebben we gezegd: we moeten nu eenmalig de sluizen openzetten en daarna weer dichtdoen, en dan zitten ze daarna ook echt potdicht, om uiteindelijk dat gemaal mogelijk te kunnen maken. Dat is ook een vervangingsopgave waar de heer Grinwis terecht meerdere malen aandacht voor gevraagd heeft. Dat kost 2,3 miljard. Dat was never nooit op het Deltafonds te verhalen geweest. Bovendien hadden we ook nog andere vernieuwings- en onderhoudsopgaven die allemaal ook niet zijn geadresseerd in het verleden. Dus op die manier ben ik blij dat dat heer Grinwis ziet dat het nog een beetje op de pootjes terecht is gekomen. Ik leg uit welke situatie ik, samen met de staatssecretaris, aantrof op het ministerie en hoe we daarnaar gehandeld hebben. De heer Grinwis spreekt coalitiepartijen aan op de keuzes die daarin zijn gemaakt en daarvan kan ik hem niet weerhouden.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Volgens mij waren er hierin vrijheidsgraden voor de minister. Hij had in het maartgesprek, vlak na zijn aantreden hier, het gesprek kunnen voeren met de minister van Financiën, zo van: hé, verdeel dit eens naar rato, bijvoorbeeld in lijn met het coalitieakkoord van Rutte IV, over de fondsen. Ik denk dat als zijn sluizen niet waren opengegaan, maar het naar rato was verdeeld, dat onder de streep, weliswaar marginaal, maar toch enkele honderden miljoenen voordeliger was geweest voor het Deltafonds. Maar oké, dat is mijn stelling. Het is niet zo gegaan. Uiteindelijk valt het onder de streep allemaal mee omdat de sluis bij IJmuiden is toegevoegd. Laten we daar dan een streep onder zetten.

Dan kom ik bij mijn tweede punt. Ik heb gevraagd of er een mogelijkheid zit in het toevoegen van een nieuwe jaarschijf en dan de geschrapte prioriteiten uit het Deltafonds. De minister komt dan schriftelijk eigenlijk met een antwoord, waarin staat … Ik moet even de goede zin opzoeken. Nee, ik zit bij de verkeerde post. Nou ja, ik doe het even uit mijn hoofd. Er staat zoiets als: nee, die eerste jaarschijf is helemaal nodig voor de herprioritering of de gevolgen daarvan in het kader van de voorjaarsbesluitvorming. Wat betekent deze zin precies?

Minister **Karremans**:
Dat betekent dat we de herprioritering vastklikken in de Voorjaarsnota van volgend jaar. We hebben nu natuurlijk het MIRT gehad. We hebben het dus precies in deze volgorde gedaan. We hebben eerst het afweegkader gemaakt met de Kamer. Vervolgens hebben we de keuzes gemaakt. Die hebben we vervolgens met elkaar behandeld. Nu wordt het in het MIRT voorgelegd. Dat krijgt een plek in de Voorjaarsnota. Dan gebruik je ook gelijk de jaarschijf die bij de Voorjaarsnota vrijkomt. Over een jaar heb je natuurlijk wel weer een extra jaarschijf. Met de Voorjaarsnota en Prinsjesdag heb je natuurlijk ook weer twee momenten waarop je er zomaar voor zou kunnen kiezen om meer geld naar infrastructuur te passen. Ik wil niemand op ideeën brengen, hoor, maar dan heb je nog de mogelijkheid om dat te doen. Als dat het geval zou zijn, kan je daar weer keuzes in

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

maken. Maar dat is hoe het in elkaar zit.

De **voorzitter**:
Nog een laatste keer, meneer Grinwis.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Een laatste keer op dit punt, want dan zijn al mijn vragen over de herprioritering afgevinkt. Het is helder. Dus met andere woorden: de nieuwe jaarschijf, die bij de Voorjaarsnota wordt toegevoegd, is eigenlijk alweer ingecalculeerd in de herprioritering en zijn we dus al kwijt zonder dat er bijvoorbeeld een project boven een zaaglijn uitkomt, tenzij er eentje uitvalt. Mijn vraag gaat over de verdere toekomst. Wat is de visie van de minister op projecten die nu het loodje hebben gelegd, dan wel keuzes die hij nu heeft gemaakt? Ik gaf hem bijvoorbeeld in overweging: nu helemaal je handen aftrekken van de rijksbijdrage voor zoetwaterprojecten is me nogal wat. Is ook overwogen om bijvoorbeeld 10% of zo over te houden als rijksbijdrage? De minister heeft gezegd: nou ja, nu is het er gewoon niet, dus ik moest deze keuze maken. Maar wat zijn zijn prioriteiten voor als er weer een beslissing mogelijk is met een nieuwe jaarschijf in het vooruitzicht? Dan hebben we het over 2029; dat weet ik wel. Maar wat wil de minister dan gaan doen? Gaat hij dat dan toevoegen aan andere projecten of gaat hij dan weer opnieuw wegen hoe hij omgaat met zoetwater en met het getij en Grevelingen et cetera?

Minister **Karremans**:
De overweging om 10% of 12,5% te doen — dat heb ik ook iemand horen zeggen — is niet gemaakt. We hebben natuurlijk gekeken wat juridisch verplicht is en wat niet. Je komt op een gegeven moment op een vrij binaire uitkomst. Dit is niet juridisch verplicht en dit zijn ook regionale projecten. Dan vragen wij de regio's dat zelf op te pakken. Dat is de gedachte en de redenering daarachter. Volgens die redenering kom je ook niet op 10%, 12,5% of 20%. Eigenlijk zeg je dan: dat is de verantwoordelijkheid van de regio's.

Ten aanzien van hoe ik in de toekomst zie, zeg ik het volgende. Ik maak me daar nog wel zorgen over, zeg ik tegen de heer Grinwis. We maken nu een enorme slag in de onderhouds- en vervangingsopgave, maar we zijn er nog niet. Daar maak ik me zorgen over. Het is namelijk ook continu een balancing act in de communicatie die ik hierover doe. Aan de ene kant wil ik natuurlijk laten zien dat we de onderhoudsopgave oppakken en dat andere zaken daar eventjes voor moeten wijken op dit moment. Tegelijkertijd wil ik niet de indruk wekken dat we hiermee nu in één keer klaar zijn en dat het nooit meer nodig gaat zijn om dit soort herprioriteringen te gaan doen, dus dat je in de toekomst niet nog meer geld naar onderhoud en vernieuwing moet verschuiven. Dat zal namelijk wel het geval zijn, ook op het hoofdvaarwegennet en in het hoofdwatersysteem. Al die sluizen en die prachtige waterwerken die we hebben in Nederland, worden er namelijk ook niet jonger op. Die zullen dus ook steeds vaker moeten worden vervangen in de komende tijd. Als het mij gegeven is hier nog veel langer aan te werken, wat ik graag wil, zal mijn prioriteit wel daar blijven liggen, omdat ik vind dat eerst de basis op orde moet voordat je verder kijkt naar de rest. Maar ja, uiteindelijk moeten we dat met elkaar bedenken. Daarom is dit debat daar natuurlijk erg nuttig voor.

De **voorzitter**:
Eerst mevrouw Vellinga-Beemsterboer nog. Daarna kom ik bij de heer Schutz.

Mevrouw **Vellinga-Beemsterboer** (D66):

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Ik had daarnet een foutje gemaakt. De vraag die ik eigenlijk nu, bij het blokje herprioritering, had willen stellen, heb ik net bij het blokje droogte gesteld. Ik zou eigenlijk mijn vraag van daarnet nog even willen stellen. Die gaat over de industriële watertonnen waar ik gisteren naar vroeg. Daar heeft de minister op geantwoord: heel veel bedrijven doen dat al; we hopen dat we door de bedrijven die dat nog niet hebben gedaan, goed voor te lichten, zorgen dat die dat alsnog allemaal gaan doen. Ik wil eigenlijk de minister vragen wat de opschalingsmogelijkheid is, want dat is hartstikke mooi, maar dit is een dringende kwestie. Het is echt laaghangend fruit bij het voorkómen van watertekorten. Heeft de minister daarover nagedacht?

Minister **Karremans**:
Ik vind dit een hele terechte, want dit helpt inderdaad heel erg om bijvoorbeeld ook de economische schade van droogte te voorkomen. Ik vind het dus een zeer terechte. Ik ben ook veel op bezoek geweest bij glastuinbouwers tijdens de droogteperiode. Heel veel ondernemers zeiden toen tegen mij: ik heb niet zo'n silo, maar ik ga er nu wel een aanschaffen. Het cynische van afgelopen zomer is ook dat het natuurlijk heel erg helpt om het belang tussen de oren te krijgen dat je ook als bedrijf aan wateropslag gaat doen. Zij zeiden ook dat het waterschap hen decennialang van water had voorzien en dat ze nooit een druppel tekortkwamen. Dan ga je ervan uit dat dit de volgende zomer en ook volgende zomers ook het geval is. Dat realisme is wel ingedaald. Ook in het belang van de bedrijfsvoering willen zij dit gewoon doen. Je ziet dat heel veel ondernemers denken "als wij willen overleven, moeten we dit doen" en daarin aan het investeren zijn. Ik wil samen met de staatssecretaris kijken wat we nog meer kunnen doen aan bijvoorbeeld stimulering, vooral richting de glastuinbouw, want dat is een heel waterintensieve sector. Tegelijkertijd vind ik een verplichting nu echt te ver gaan, want dan moet je er ook handhaving op zetten. Het kost ook heel veel regelgeving voordat het er is, terwijl ik denk dat dit ook in het belang is van ondernemers. Ze moeten alleen wel goed worden voorgelicht over nut en noodzaak hiervan. Dit geldt natuurlijk niet alleen voor waterintensieve bedrijven waarvan we willen dat de processen minder waterintensief worden. Dat is ook onderdeel van dit verhaal, maar het geldt natuurlijk ook voor bedrijven die aan het Twentekanaal zitten. Wat zijn je alternatieven op het moment dat de sluizen toch worden gestremd? Je probeert dat dus op allerlei fronten te doen, via brancheorganisaties, via VNO, LTO en Glastuinbouw Nederland. We proberen ook hun kanalen te gebruiken om dit tussen de oren te brengen. In de droogtebrief, die we dus nog voor de kerst sturen, zullen we hier ook op terugkomen.

De **voorzitter**:
Aanvullend.

Mevrouw **Vellinga-Beemsterboer** (D66):
Ja, nog een aanvullende vraag dan. Ik wil niet de indruk wekken dat ik een suggestie doe; dit is echt puur uit interesse. Zou het kunnen gebeuren dat het wel of niet hebben genomen van maatregelen een rol kan gaan spelen in de verdringingsreeks in de toekomst?

Minister **Karremans**:
We gaan de verdringingsreeks natuurlijk wel weer evalueren. Hij wordt elke keer geëvalueerd. Hij is al een paar keer eerder geëvalueerd bij eerdere droogteperiodes. Er is nooit wat aangepast. Ik moet even mee terugnemen of dit er eentje is die relevant is. Je zou natuurlijk kunnen zeggen dat als je maatregelen neemt, je per definitie geen last

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

hebt van die punten en dat je het per bedrijf moet doen. Maar goed, laat ik daar gewoon nog even op terugkomen, ook bij de evaluatie. Als we die sturen, adresseren we dit punt even apart.

De **voorzitter**:
Dan ga ik naar de heer Schutz.

De heer **Schutz** (VVD):
Het minidebatje tussen de minister en collega Grinwis zonet ging over de allocatie van gelden. Door niet meer te cofinancieren in de regio, ontstaat het beeld, althans kan het beeld ontstaan dat het Rijk daar de handen van aftrekt. Ik heb het idee dat dit helemaal niet zo is en vraag ook om bevestiging van de minister daarvan. Hij gaf net ook aan in het antwoord aan collega Vellinga dat je dat met meer partijen doet. In de keuzes die we maken in het hoofdwatersysteem kunnen we natuurlijk wel keuzes maken die batig zijn voor de regionale wateroverheden. Mijn pleidooi zou zijn: blijf daar vooral wel met elkaar over in contact, ook over specifieke irrigatievormen die je kunt stimuleren. We hebben het al gehad over het gebruik van effluent. Laten we elkaar wel vasthouden en niet het beeld laten ontstaan dat de regio het nu maar moet uitzoeken. Het Rijk is er nog steeds, alleen: met de middelen is het zoals de minister net aangaf. Is dat beeld correct, minister?

Minister **Karremans**:
Ja, volgens mij is dat redelijk correct, ja.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Dan was dit het blokje herprioritering. Dan heb ik als volgende blokje het blokje waterveiligheid. Ik kijk even welke Kamerleden vragen hebben over waterveiligheid.

Mevrouw **Boelsma-Hoekstra** (CDA):
Waterveiligheid, ja. Ik heb een antwoord gekregen op de vraag over — het is een heel gedoe om het spul een beetje bij elkaar te houden vandaag, maar het gaat lukken — de netuitbreiding in Noord-Holland Noord. Dan krijg ik als antwoord dat het bij EZK ligt. Volgens mij heeft collega Wiersma ook al gezegd dat de waterhuishouding heel belangrijk is voor waar je wat gaat ontwikkelen, in overleg met de waterschappen. Nu heb ik een brief van het waterschap waarin staat dat ze zorgen hebben, terwijl in het antwoord staat dat het in overleg met het waterschap is gedaan. Dus ik haak nu even af.

Minister **Karremans**:
Welke is dat?

Mevrouw **Boelsma-Hoekstra** (CDA):
Dat is de vraag op pagina 20/21, over waterveiligheid. Dus ik hoor de zorg vanuit het waterschap over die locatie, terwijl hier staat dat het in overleg met het waterschap is gedaan. Mijn voorstel is …

Minister **Karremans**:
Dat gaan we nog even navragen.

Mevrouw **Boelsma-Hoekstra** (CDA):

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Misschien kunt u de collega van EZK vragen om toch nog even contact op te nemen, om te voorkomen dat er dingen gebeuren die onomkeerbaar zijn.

Minister **Karremans**:
Er staat dat het waterschap het waterveiligheidsrisico en andere belangen heeft ingebracht. Dit is ook meegewogen in de keuze voor het voorkeursalternatief. Dat wil niet zeggen dat het ook op instemming kan rekenen van het waterschap. Het punt is dat we natuurlijk wel hun opmerkingen daarover en hun punten hebben meegewogen in de uiteindelijke afweging. Dat is wat hier staat. Dat wil niet zeggen dat ze het ermee eens zijn. Dat hoeft ook niet. Op die manier is het proces gegaan.

Mevrouw **Boelsma-Hoekstra** (CDA):
Dan vraag ik mij wel af … Dan sluit ik echt aan bij collega Wiersma, die het ook had over bijvoorbeeld ruimtelijke ontwikkelingen en de rol van het waterschap. Zij weten precies hoe het zit met het water en de waterhuishouding. Wij hebben een advies van de deltacommissaris en we hebben straks de Nota Ruimte. Als ik dit zo lees en een brief krijg van het waterschap, denk ik: wat is hun rol hier dan in? Dat is denk ik wel heel bepalend voor ruimtelijke ontwikkelingen. Als ik dit zo lees, denk ik dat ze wel een punt hebben.

Minister **Karremans**:
Ja, maar dat is ook meegewogen. Het is een advies geweest. Het is niet zo dat waterschappen daar iets kunnen tegenhouden. Ze mogen adviseren en dat wordt dan meegewogen.

Mevrouw **Wiersma** (BBB):
Ik heb dit punt natuurlijk heel uitgebreid geadresseerd. Ik zie het ook niet helemaal terugkomen in de beantwoording. Inderdaad, wat is de weging van zo'n advies dan? Ik heb aan de minister gevraagd om uiteen te zetten wie er, als er in de toekomst voor zo'n wijk toch problemen ontstaan, verantwoordelijk is voor de kosten die dit met zich meebrengt. Ik heb gevraagd om dat vooraf inzichtelijk te maken. Welke extra kosten heb je dan voor waterberging, waterbeheer en waterveiligheid tijdens de levensduur van zo'n wijk? Wie betaalt dat dan uiteindelijk? Dat zag ik nog niet terugkomen in de beantwoording. Het gaat er natuurlijk om, zoals mijn buurvrouw van het CDA ook zei, dat zij weten waar het wel en niet op een goede manier te realiseren valt. Dus als het ondanks zo'n advies toch doorgaat, wie is dan verantwoordelijk?

Minister **Karremans**:
Dat verschilt per geval. We leven sowieso in een heel kwetsbare delta. Dus we hebben heel veel van dit soort situaties waarbij waterschappen waarschuwen: daar kun je beter niet bouwen. Of: daar moet je maatregelen nemen. Dat gebeurt ook. Ik vind dat helemaal prima. Cortelande is ook zo'n voorbeeld. We hebben ook grote woningnood. We willen graag bouwen, zeker op zo'n plek. Het is aantrekkelijk voor mensen om daar te wonen. Dan wil je dat er veel huizen worden toegevoegd, maar het is het laagste stukje Nederland dat we hebben. Daar heeft het waterschap eerst heel hard op geacteerd: doe dat niet! Daar ben ik het niet mee eens, zeg ik er eerlijk bij, als minister van Infrastructuur en Waterstaat. Ik vind dat je wel degelijk daar zou kunnen bouwen. Alleen, je moet daar de nodige maatregelen treffen, ook op het gebied van mobiliteit. Dat is een ander deel van mijn portefeuille. Het is ook in Gouda gebeurd in een wijk. Dat kun je prima verantwoord doen. We zijn ertoe in staat om dat soort dingen te doen. Wie dat

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

betaalt, is afhankelijk van het geval. Soms wordt dat betaald uit de grondexploitatie. Soms wordt het deels betaald door een ontwikkelaar. Soms wordt het betaald door een waterschap of een gemeente. Het is helemaal afhankelijk van de situatie en de afspraken die er lokaal over gemaakt worden. Ten aanzien van de gevolgen van waterschade: daar kan je je tegen verzekeren, ook als woningbezitter. Als het echt gaat om — laat ik het zo zeggen — verwijtbaar handelen door de overheid, dan kan de overheid, afhankelijk van welke overheid het is, aansprakelijk gesteld worden. Maar dan moet je daar wel heel ver in gaan. Het doel is natuurlijk altijd om dat te vermijden, en gelukkig lukt dat ook in de meeste gevallen. Maar zo zit de spreiding van verantwoordelijkheden in elkaar.

Mevrouw **Wiersma** (BBB):
Ik wil er toch nog één keer op doorgaan. Wij brengen dit natuurlijk ook niet zelf in. Wij horen dat waterschappen zich hier onvoldoende in gezien en serieus genomen voelen. Als het uiteindelijk betekent dat zij voor de kosten kunnen opdraaien … Het enige wat zij kunnen is natuurlijk weer de ingezetenenheffing, al die heffingen, verhogen. Iedereen is dan ongelukkig en het waterschap is dan de schuldige, zeg maar, terwijl zij er mee geconfronteerd worden dat ze hun adviezen niet opgevolgd zien. Kan de minister dan toezeggen dat daar aan de voorkant gewoon goede afspraken over gemaakt worden, waarbij aan de voorkant wel duidelijk is wie de rekening gaat betalen voor de vervolgkosten van de levensduur van zo'n wijk? Ik wil de minister ook herinneren aan het volgende. Kijk, ik en de BBB, wij zijn er ook niet voor dat water en bodem volstrekt sturend zijn. Je kunt namelijk een hele hoop doen, maar er komen wel kosten uit voort. We hebben in het vorige kabinet gezegd "rekening houdend met water en bodem". Dit kabinet kiest weer voor een iets stringentere interpretatie. Allemaal tot je dienst! Maar het is voor de waterschappen zeker belangrijk dat het aan de voorkant duidelijk is dat "taken" ook "knaken" betekent.

Minister **Karremans**:
Die knaken krijgen ze en die halen ze natuurlijk ook op. Het is natuurlijk logisch dat ook in waterschappen — Nederland is onderverdeeld in 21 waterschappen — ontwikkelingen plaatsvinden en dat dat inpassing vergt. Ik zei het net al: dat is niet alleen ten aanzien van infrastructuur of milieu of natuur, maar ook ten aanzien van waterveiligheid. Ze zullen altijd met elkaar afspraken moeten maken wie waarin investeert. Dat gebeurt dus ook op lokaal niveau, en dat is, denk ik, helemaal prima. Nogmaals, ik zei net al even: het verschilt per geval wat de verdeling van verantwoordelijkheden is of waar eventueel een rekening terechtkomt. Daar kan ik dus geen algemene uitspraak over doen.

Mevrouw **Bromet** (PRO):
Onze waterschappen staan er echt om bekend dat ze heel veel expertise en kennis hebben. Dat is ook heel fijn voor een bestuurslaag die zich bezighoudt met hele praktische problematieken. Ik vind het wel een beetje raar dat de minister zegt: ik weet dat de waterschappen zich er druk over maken, maar ik ben het er gewoon niet mee eens. Verdienen die waterschappen en dus ook hun adviezen het niet gewoon om serieus genomen te worden door de minister?

Minister **Karremans**:
Maar ik vind "serieus nemen" niet hetzelfde als dat ik altijd in absolute zin honderd procent van de adviezen overneem. Dat is gewoon niet de definitie van "serieus nemen".

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De definitie van "serieus nemen" is dat je adviezen zorgvuldig weegt. Ik ben ook vaak met ze in gesprek. Morgen spreek ik ze weer. Daarbij hebben we het natuurlijk continu over dit soort zaken en dilemma's. Dat hoort ook bij een land ontwikkelen en een land inrichten. Daar horen dilemma's, lastige keuzes, bij. Daarbij spelen allerlei belangen een rol: het belang van woningbouw, het belang van mobiliteit, het belang van natuur, het belang van waterveiligheid. Die komen allemaal samen en die zijn ook best wel vaak tegenstrijdig. Dan moeten daar door de politiek keuzes in worden gemaakt. Als we zeggen dat we per definitie altijd honderd procent geven aan één kant, aan één belang, dan zet je dit land totaal op slot. Ik denk dus dat dat niet slim is om te doen. Ik denk wel dat het verstandig is om adviezen van waterschappen serieus te nemen en daar ook voldoende gewicht aan toe te kennen. Ze worden in heel veel gevallen ook gewoon opgevolgd. Het wil niet zeggen dat we in alle gevallen zeggen: wat de waterschappen ook maar adviseren of zeggen dat we moeten doen, dat gaan we dan automatisch ook maar doen. Dat vind ik een andere definitie van "serieus nemen".

Mevrouw **Bromet** (PRO):
De minister doet net alsof het een soort politieke keuze is, terwijl de waterschappen waarschuwen vanuit onder andere het belang van waterveiligheid en ook vanuit het oogpunt — mevrouw Wiersma bracht het in — van toekomstige kosten. Welk risico neemt de minister dan op de koop toe door deze adviezen niet over te nemen?

Minister **Karremans**:
Dat ligt helemaal aan de mitigerende maatregelen die je daarop neemt. Dat doe ik overigens niet zelf, maar dat doen de lokale bestuurders en de lokale overheden. Ik ben wethouder in Rotterdam geweest, we bouwden daar ook buitendijks. Dan regelden we wel dat de woonetage niet op de begane grond was, bijvoorbeeld, of we zorgden dat er zeewerende deuren waren, terwijl je normaal zou zeggen: bouw vooral niet buitendijks. Het zijn allemaal overwegingen die je kan meenemen. Op zichzelf denk ik dat het heel terecht is dat de waterschappen daarop adviseren. Dan moet het uiteindelijk in het geheel worden bezien en moet er een afweging worden gemaakt. Je kan niet generiek zeggen welk risico je neemt ten aanzien van een bepaald advies binnen een bepaald project, want dat is helemaal afhankelijk van de omstandigheden en de maatregelen die je neemt.

Mevrouw **Boelsma-Hoekstra** (CDA):
Ik ga hier toch nog even op door, want ik denk dat het hierom draait in het hele waterdebat. In een vorig leven was ik ook wethouder. Wat me toen opviel, is dat ruimtelijke ontwikkelingen bij ons landden in een gebied dat het meest drassige veenweidegebied was van onze provincie. Er waren vijf ruimtelijke opgaven vanuit hier, dus vanuit Den Haag, die daar wel zouden kunnen landen. Ik heb me oprecht afgevraagd wie de regie had om te bedenken dat het toch wel heel erg onhandig was. Ik pak weer even de casus van het 380kV-station erbij. Dat was daar ook aan de orde, trouwens. Dan zie ik dat EZK de locatie bepaalt, maar eigenlijk is het natuurlijk van de zotte dat het niet integraler wordt opgepakt. Ik snap dat er ruimtelijke keuzes worden gemaakt, maar hier wordt ook aangegeven dat er alternatieven zijn. Ik doe daarom toch een oproep, ten eerste voor regie op de ruimtelijke ontwikkelingen en dan komen we automatisch bij de Nota Ruimte. Ten tweede zou het me wel wat waard zijn als u misschien aan uw collega van EZK kunt vragen om toch nog eens in gesprek te gaan met het waterschap. Misschien is er een hele pragmatische, handige oplossing. Misschien ook niet, dan is dat ook een uitkomst en dan kom ik weer bij wat u zei, maar

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

het zou toch een gesprek waard zijn.

Minister **Karremans**:
Dat verzoek kan ik altijd doorgeleiden, dat is geen enkel probleem. Mevrouw Boelsma-Hoekstra raakt een terecht punt over integraliteit en over regie. Dat is de essentie van de Nota Ruimte. Ik ben het daar dus zeer mee eens. Voor de goede orde: op het moment dat een advies van een waterschap niet wordt opgevolgd, dan moet dat wel gemotiveerd worden. Er kunnen motivaties zijn waarom je dat niet doet, maar het moet wel gebeuren. Je kan niet zomaar zeggen: we doen het niet en we gaan ermee door. Ik zal in ieder geval de collega van EZK vragen om daar nog een gesprek over te voeren.

Mevrouw **Vellinga-Beemsterboer** (D66):
Als volgende oud-wethouder in dit rijtje van een gemeente die wordt omringd door water …

Minister **Karremans**:
Wie is hier geen wethouder geweest?

Mevrouw **Vellinga-Beemsterboer** (D66):
Alle oud-wethouders die met bouwen in waterrijk gebied te maken hebben gehad, zijn nu aan het woord geweest. Ik wil de minister wel zeggen dat dit een andere manier van bouwen vraagt en dat het op heel veel plekken in Nederland ook al wordt toegepast. Daar moeten we dus scherp op zijn. Het is een mooi sprongetje naar het volgende onderwerp.

Ik heb het gisteren zelf niet meer over het HWBP gehad, maar ik had dat misschien nog wel graag gedaan. De vragen van de collega's vormen hiervoor wel een mooie aanleiding. Ik las in de verzamelbrief van de minister dat de ambtelijke herijking van het HWBP flink op weg is. Maar we hebben per motie afgesproken dat die herijking pas in werking zal treden op het moment dat er meerlaagsveiligheidsplannen zouden liggen, specifiek voor de Waddeneilanden. Kan de minister daar wat over zeggen? Zijn die meerlaagsveiligheidsplannen dan nu al helemaal voor elkaar?

Minister **Karremans**:
Dat loopt nu gewoon en volgens mij gaat dat helemaal goed. Dat is ook naar tevredenheid van de eilanden. Ik heb daar geen nieuwe updates over, anders dan dat ik elke keer een duimpje krijg van het Wetterskip Fryslân als ik daarnaar vraag. Volgens mij loopt het allemaal.

Ik kom nog even terug op de opmerking die mevrouw Vellinga-Beemsterboer net maakte over dat er een gezelschap is van oud-wethouders, hier in Den Haag. Ik wil opgemerkt hebben dat ik daar nog nooit voor ben uitgenodigd.

Mevrouw **Vellinga-Beemsterboer** (D66):
Ik kan toevoegen dat het het genootschap van oud-wethouders nog niet is gelukt om bij elkaar te komen deze zittingsperiode.

Dat is mooi, ook de contacten met Wetterskip en dat duimpje omhoog. Ik blijf wel meegeven, als voorvechter voor de Waddeneilanden, om niet alleen het duimpje van het Wetterskip te verzamelen, maar dat ook op te halen bij de eilanden. Zoals de heer

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Schutz terecht noemde: als het gaat om dingen die niet alleen technisch goed uitgelegd moeten worden, maar ook in de hoofden van mensen, dan is dit een hele belangrijke. Daar zou ik altijd een dubbelcheck op doen.

Minister **Karremans**:
Die snap ik ook. Mevrouw Vellinga-Beemsterboer heeft helemaal gelijk dat het niet alleen geldt voor de Wadden. Die meerlaagse veiligheid is natuurlijk ontzettend belangrijk. Ik was in de zomer in Horst toen er veel overstromingen waren, tijdens de watersnood in Limburg. Ik was daar iets te vroeg, dus ik ben gewoon een café in gelopen en ben gewoon een beetje gaan kletsen met mensen. Toen heb ik ook gevraagd of ze zich dat van vijf jaar geleden nog konden herinneren en wat ze er sindsdien aan gedaan hebben. De steekproef die ik in dat café gedaan heb, was honderd procent: niemand heeft er iets aan gedaan en alle spullen staan nog in de kelder. Ik denk wel dat we daar nog enorm veel winst op te behalen hebben. Daar zetten we dus ook stappen op met het nationale Hoogwaterbeschermingsprogramma. Dat is namelijk wel een onderdeel van de waterveiligheid die we met elkaar moeten betrachten in Nederland.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Dan gaan we naar het volgende blokje. Dat gaat over drinkwater. Ik zie de heer Grinwis opspringen, dus hij had blijkbaar toch nog iets om te vragen.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Ja, voorzitter, ik had mijn hand ook opgestoken. Ik heb wat vragen bij waterveiligheid.

De **voorzitter**:
Bij waterveiligheid, oké. Maar dan wil ik u wel verzoeken om het kort te houden, want u heeft al heel wat interrupties gehad.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Kort over waterveiligheid. Ik kom in de tweede termijn nog terug op het HWBP, maar ik heb nu één vraag. De minister zegt gewoon: als we een prijsbijstelling uitgekeerd krijgen van het ministerie van Financiën, passen wij dat door naar het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Dat snap ik. Ik ben blij dat ik een stokje heb kunnen steken voor verdere inhoudingen op de prijsbijstellingen, maar dat is vanaf de huidige begroting. Wat betekent deze uitspraak voor de prijsbijstellingsinhoudingen voor de begrotingen uit de periode van kabinet-Schoof, in de wetenschap dat elke euro die het ministerie steekt in het HWBP eigenlijk een verdubbelingseuro is? Het waterschap stopt er dan namelijk ook een euro bij. Hoe gaat de minister hiermee om?

Minister **Karremans**:
Het punt is dat die taakstellingen, want dat waren het eigenlijk … Dat niet uitkeren van de prijsbijstelling heeft die fondsen enorm hard geraakt. Ik ben de heer Grinwis zeer erkentelijk voor de motie die hij daarvoor heeft ingediend. We hebben 'm ingelijst op het ministerie, in een gouden rand. We vergeten het nooit meer. Het feit is dat die schade natuurlijk gedaan is. Dat is het geval. Met die situatie hebben we te maken. Ik ben heel blij dat dat niet nog een keer is doorgevoerd. Dit is de ruimte die we nu op de begroting hebben en de systematiek die we hebben, die eigenlijk altijd wordt gehanteerd ten aanzien van die uitkering van indexatie. Mooier kan ik het niet maken; dat is het eerlijke verhaal.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
In de herprioritering is dus niet ergens een overweging geweest zoals: in de wetenschap dat er een 50/50-afspraak of 50/40/10-afspraak is met de waterschappen, proberen we zo veel mogelijk euro's richting het Hoogwaterbeschermingsprogramma te sturen, omdat we weten dat het waterschap bij elke euro ook een euro bijlegt. Dat begrijp ik hieruit.

Dan mijn laatste vraag die hieraan gekoppeld is. Ik lees in alle stukken dat de huidige inschatting is dat er tot 2050 een tekort is van om en nabij 12 miljard voor waterveiligheid slash het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Betekent dat dat er ongeveer 600 miljoen per jaar bij zou moeten als we zeggen "vanaf 2031 beginnen met een structurele intensivering"? Is dat, wat betreft de minister, wat de inzet zou moeten zijn bij een volgende formatie, dus om op die manier het Deltafonds structureel de benodigde middelen te geven? Of is dit iets wat uit een advies van een derde Deltacommissie zou moeten voortvloeien, zo van: als je dit serieus wil oppakken tot 2050 en daarna, dan zal er structureel zoveel bij moeten. Hier zit namelijk wel de enorme spanning dat we zitten te praten over projecten waar we eigenlijk nog geen halve cent voor hebben gereserveerd.

Minister **Karremans**:
Dat voel ik ook. Als de heer Grinwis zegt "structureel minimaal 600 miljoen erbij", zeg ik: minimaal! Nou ja, dat is natuurlijk wel de ongemakkelijkheid die hierboven hangt; let's be honest. We hebben wel het volgende gezegd. Dit komt ook uit de herijking van de deltabeslissingen, van de deltacommissaris. Daarvan heeft de deltacommissaris ook gezegd: dat hoef je niet vandaag nog op tafel te leggen; dat zit later in de tijd, dus in die zin heb je nog even de tijd, maar het moet wel gebeuren. Dit is dus ook onderdeel van de opdracht van de derde Deltacommissie. Ik wil die daar ook echt expliciet onderdeel van laten maken. Die vraag moet daar onderdeel van zijn.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Dan ga ik nu wel naar het blokje drinkwater. Ik kijk even rond om te zien of de Kamerleden daar nog vragen over hebben. Er zijn geen reacties over drinkwater. Dan was er nog een blokje overig. Daarna volgen nog de appreciaties van de amendementen. Dan kan ik nu naar het blokje overig gaan, te beginnen bij mevrouw Bromet.

Mevrouw **Bromet** (PRO):
Ik ben blij met het antwoord dat de minister gaf over de 100 miljoen euro die gereserveerd is voor de klimaatadaptaties in Europees en Caribisch Nederland. Ik had gevraagd of het Deltafonds ook opengesteld ging worden voor de BES-eilanden. Ik kan niet helemaal uit de beantwoording afleiden of dat zo is of dat het geld op een andere manier naar de BES-eilanden gaat. Daar wil ik dus graag nog wat duidelijkheid over.

Dan een tweede punt. Kan de minister toezeggen dat er bij de Voorjaarsnota geld geregeld wordt voor de tweede fase van het Natuur- en milieubeleidsplan Caribisch Nederland, onder andere voor afvalwaterzuivering? Ja, dat was eigenlijk mijn vraag. Komt dat geld dan boven op de middelen voor klimaatadaptatie?

Minister **Karremans**:
Ten aanzien van de afvalwaterzuivering: dat ben ik nu eerst aan het bekijken. Ik wil eerst

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

weten welke oplossing daarvoor nodig is en wat dat kost. Dat wil ik dus eerst hebben. Dan moeten we daarna kijken hoe we dat met elkaar moeten gaan doen.

We zijn nu bezig met het openstellen van het Deltafonds. Het is echt uniek dat we dat doen. Ik denk dat dat gerechtvaardigd is. Daar zijn we nu dus alle onderzoeken voor aan het doen. Het is een wetswijziging. Het is natuurlijk de wet op het Deltafonds, dus die wet zullen we daarvoor moeten wijzigen. Maar het is wel de intentie van het kabinet om dat te gaan doen. Volgens mij waren dat de vragen.

Mevrouw **Bromet** (PRO):
Ik ben daar heel blij mee, dus dank daarvoor.

De heer **Schutz** (VVD):
In de eerste termijn heb ik gevraagd om economie een volwaardige plek te geven door het niet een paragraafje te laten zijn, maar een hoofdstuk. Ik ben de minister dus erkentelijk voor zijn antwoorden, want daarin geeft hij vrij uitgebreid aan wat de rol van economie in dit geheel is. Voordat ik Kamerlid werd, was ik in dit werkveld werkzaam vanuit een bepaalde branche, en in mijn ervaring was dat geen vanzelfsprekendheid in de dagdagelijkse uitvoering van in dit geval de Zuidwestelijke Delta. Mijn vraag om economie van een paragraaf tot een hoofdstuk te promoveren is niet alleen maar cosmetisch. Laat het echt een volwaardige actor zijn in de afwegingen, naast ecologie, water, waterveiligheid en dergelijke. Ik lees dat in het antwoord, dus ik ben daar blij mee, maar dat is wel wat daarachter zat. Dat betekent dus ook dat je je rapportages daarop inricht, als ware het een volwaardig onderdeel, waarbij we met alles wat we vandaag en gisteren besproken hebben naar de datum van 2100 toe moeten werken. Dus dank voor de antwoorden, maar wat mij betreft zit het ook in de uitvoering ten aanzien van rapportage en verdere plannen maken. Die bevestiging zoek ik dus van de minister.

Minister **Karremans**:
Volgens mij hebben we daar het een en ander over gewisseld en was het duidelijk. Ik heb altijd gezegd dat het een randvoorwaarde voor de economie is dat de boel hier niet onder water loopt. In die zin is het daar dus gewoon een onderdeel van. De heer Goudzwaard vroeg ook naar watertechnologie en wat voor mogelijkheden die allemaal biedt. Ik heb ook gezegd: de grote baggeraars in Nederland hebben destijds een enorm positieve impact gekregen door de bouw van de Deltawerken. Daar kan economisch gezien dus ook heel veel moois uit komen. Volgens mij zitten we dus op dezelfde pagina op dat punt.

Mevrouw **Boelsma-Hoekstra** (CDA):
Ik weet dat de heer Grinwis altijd hele goede vragen stelt, maar mijn beste vraag van gisteren staat onder zijn naam. Dat is wel een beetje spijtig. Ik vond het zelf zo'n mooie vraag! Ik bleef maar zoeken en dacht: waar is-ie. Het is de aller-, allerlaatste vraag. Het antwoord was niet helemaal wat ik had verwacht. Daarom heb ik besloten in tweede termijn een motie in te dienen. Misschien kan mijn naam er wel boven.

Mevrouw **Wiersma** (BBB):
De vraag was zo goed dat ze bij IenW dachten dat die alleen maar van Grinwis kon zijn.

Ik heb een vraag beantwoord zien worden in de schriftelijke beantwoording, maar ik ben verre van tevreden, überhaupt over hoe de vraag geformuleerd is. Het was namelijk niet

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

helemaal mijn vraag. Die vraag gaat over de veenweidepeilen die opgenomen zijn in de Nota Ruimte. Ik vind dit een extreem fundamenteel punt en ik zal dat punt waar ik maar kan de komende tijd blijven maken, totdat het kabinet denkt: misschien moeten we dit gewoon uit de Nota Ruimte halen. Ik hoop oprecht dat het zover komt. Het gaat om het volgende. De Nota Ruimte hoort uiteraard bij de minister van VRO; daar ben ik mij van bewust. Binnenkort hebben we daar ook een WGO over. Maar ook deze minister heeft, zeker als het gaat om verantwoordelijkheid voor de waterschappen, hier een link mee en niet de minste. In het antwoord staat "de peilbesluiten worden genomen door de waterschappen" en "we bewegen gebiedsgericht en verantwoord toe naar …" Deze teksten ken ik natuurlijk.

Tegelijkertijd heb ik in het voorjaar aan de minister van VRO gevraagd: vraag nou een juridische analyse van de consequenties voor de rechtspositie van de grondeigenaren in dat gebied als je dit soort teksten in de Nota Ruimte opneemt. Daar heeft de landsadvocaat vorige week een advies over opgeleverd. Mijn grootste zorg is terecht. Ook de landsadvocaat stelt namelijk dat er met het opnemen van dit soort teksten in de Nota Ruimte voorzienbaarheid ontstaat. Dat betekent dat voor iedereen die na 5 oktober

2025, toen de Nota Ruimte gepubliceerd werd, daar grond aangekocht heeft, mogelijk voorzienbaarheid van toepassing is, waardoor er geen recht bestaat op nadeelcompensatie. Dat betekent voor al die boeren die daar nu zitten … Het is veenweide. Weide betekent gras en koeien. Het kabinet wil dat die boeren meer weide gaan kopen voor hun koeien. Maar als je die nu dus koopt, omdat dat moet van het kabinet, heb je in de toekomst mogelijk geen recht op nadeelcompensatie als het peil verhoogd wordt. Dat moeten we volgens mij te allen tijde zien te voorkomen. Ik heb de minister dus gevraagd of hij ook van mening is dat die ondernemers, wier pensioen in de grond zit, door het zwaard van Damocles dat daarboven hangt hun grond niet meer kunnen verkopen en dat dat niet de bedoeling kan zijn.

De **voorzitter**:
Mevrouw Wiersma, kunt u compact afronden? Dank u wel.

Mevrouw **Wiersma** (BBB):
Dit is een belangrijk punt en ik ben benieuwd wat de minister daarvan vindt.

Minister **Karremans**:
Ik ken de passie en de toewijding van mevrouw Wiersma op dit punt, zeker voor de agrarische sector. Dat waardeer ik ook, maar dit gaat in feite over wel of geen planschade en over planschadecompensatie. Hoe je daarmee omgaat in de Nota Ruimte, is echt een zaak van VRO. Volgens mij heeft ze die vragen ook aan de minister van VRO en aan de minister van Landbouw gesteld. In de schriftelijke reactie heb ik erover gezegd wat ik erover heb kunnen zeggen vanuit mijn verantwoordelijkheid. De essentie van de vraag die mevrouw Wiersma stelt, is echt voor een andere collega. Nu ben ik niet graag van het verwijzen naar een ander loket, maar ik wil niet voor mijn beurt spreken en in de verantwoordelijkheid van een collega treden. Om die reden hou ik het daar dus bij en dus ook bij de schriftelijke reactie die we ten aanzien van onze verantwoordelijkheid hier hebben gegeven.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Dat lijkt mij een helder antwoord. Mevrouw Wiersma, kort.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Mevrouw **Wiersma** (BBB):
Ik wil er toch graag even op door. Ik vind dit wel heel gemakkelijk van deze minister, want het kabinet spreekt met één mond. Dit heeft enorme consequenties en deze minister is wel systeemverantwoordelijk voor de waterschappen. Ook de waterschappen doen dit op dit moment via zorgvuldige gebiedsprocessen. Dan speelt dit pas op het moment dat zij een nieuw peilbesluit nemen. Daar is de minister wel degelijk verantwoordelijk voor. Dus ook in het kader van de verantwoordelijkheid voor de waterschappen: die willen dit ook niet, want dit doorkruist echt alle processen waar zij al jaren mee bezig zijn. Het heeft gewoon enorm veel impact. Vanuit die verantwoordelijkheid vind ik ook dat deze minister, die gewoon in dit kabinet zit, daar wel degelijk een belangrijke verantwoordelijkheid in heeft.

Minister **Karremans**:
Daarom heb ik de vraag vanuit mijn portefeuille op die manier beantwoord, maar blijft het antwoord in die zin hetzelfde.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Ik zie nog een hand van de heer Grinwis.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Ik had in mijn eerste termijn een inspiratievolle strategie voor de Rijn-Maasmonding geschetst, inclusief een idee voor het Rivierengebied. Ik had de minister een beetje uitgedaagd om daar op te reageren. Het overstijgt waterveiligheid. Het overstijgt zoetwater. Ik legde een brede uitdaging bij de minister neer. Hij kan deze doorpassen naar de derde Deltacommissie natuurlijk, zoals met alle grote vraagstukken, maar ik wil hem toch een beetje uitdagen. Hij heeft wel aan Ronald Waterman gerefereerd in zijn eerste reactie. Ik heb specifiek daarbij de vraag: wat geeft de minister nou als uitgangpunt mee aan de derde Deltacommissie als het gaat om dit soort zaken als wat groter denken en grensoverschrijdend denken? Welke strategie wil hij bijvoorbeeld meegeven als dominante strategie uit het Kennisprogramma Zeespiegelstijging, waar beschermen, meegroeien, zeewaarts en meebewegen als vier strategieën worden geschetst? Ze sluiten elkaar niet helemaal uit, maar meegroeien lijkt iets meer nadruk te krijgen in de stukken dan de andere. Hoe gaat de minister daar nou mee om? Wat kan hij daar nu vandaag over zeggen? Waar moet ik nog even geduld hebben?

Minister **Karremans**:
Op het gevaar af dat ik... Daarom ga ik het ook niet doen. Ik kan daar allemaal richtingen inslaan die natuurlijk uiteindelijk aan de Deltacommissie zijn. We hebben ook gisteren het een en ander gewisseld over wat die derde Deltacommissie moet doen, wat daarin moet worden meegenomen. Mevrouw Bromet vroeg, denk ik, ook terecht naar waterkwaliteit en een aantal andere zaken. Het is hier ook weer een balancing act over wat je echt meegeeft. Tegelijkertijd moet je het niet zo ontzettend groot maken dat het daarmee de doodsteek is voor zo'n Deltacommissie omdat de opdracht dan gewoon veel te groot wordt. Daar moet ik echt even over nadenken en het er met het team op IenW en met de deltacommissaris over hebben alvorens ik richting de Kamer ga met een conceptopdrachtformulering. Ik hoor de heer Grinwis goed. Ik heb ook andere Kamerleden gehoord. Maar ik vraag nog wel even geduld. Ik ga het geduld niet heel lang op de proef stellen. We willen daar echt begin volgend jaar mee aan de slag. Dat komt echt snel. Die gesprekken lopen ook gewoon nu. Dan sturen we de

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

opdrachtformulering zoals we die met elkaar hebben bedacht vanuit de kant van IenW. Dan kunnen we het er daarna met elkaar over hebben. Ik denk ook dat dat op dat moment de juiste plek is om dat te doen.

De **voorzitter**:
Meneer Grinwis, heel kort.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
De heer Grinwis (ChristenUnie): Kort, laatste. Ik snap het op zich. Het hoort ook zorgvuldig. Maar uiteindelijk kan de ambtelijke ondersteuning van de minister op IenW niet de politieke piketpaaltjes slaan. Daar gaan de minister, het kabinet en de ministerraad over. Ik ben wel benieuwd waar de minister bijvoorbeeld economisch op wil sturen. Geeft hij mee: gaat u er maar van uit dat u in de toekomst een derde Maasvlakte zou moeten inpassen? Ja of nee? Dat betekent namelijk nogal wat. Dat past namelijk eerder ingebed in een zeewaartse strategie dan in een strategie van meebewegen. Het gaat niet alleen om zo zorgvuldig, evenwichtig mogelijk op het ministerie iets voorbereiden in afstemming met de deltacommissaris. Het gaat ook om politieke sturing. Daarom stel ik deze vraag. Ik ben op zoek naar wat nou uw politieke sturing wordt. Welke uitgangspunten moeten worden gehanteerd die bijvoorbeeld eigenlijk buiten het waterdomein zelf liggen?

De **voorzitter**:
Dat was lekker kort!

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Nou stop ik ook.

Minister **Karremans**:
Die vraag snap ik ook. Natuurlijk zitten daar politieke sturing en een politieke visie op. Die zullen natuurlijk ook tot uiting komen in de opdrachtformulering. Maar werken met water is natuurlijk gewoon heel technisch. Dan kan je politiek wel vinden dat water omhoog moet stromen, maar dat doet het niet. In die zin heb je gewoon te maken met een aantal gegevens waarmee je moet dealen. Er wordt door NOVEX al onderzoek gedaan naar de derde Maasvlakte. Je moet daar dus sowieso rekening mee houden. Het kan natuurlijk ook per gebied verschillen welke strategie je hanteert. Dat zijn dus allemaal dingen die daarin terecht zullen komen. Ik beloof de heer Grinwis dat het duidelijk is welke politieke sturing daarop plaatsvindt.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Dan wil ik naar de appreciaties van de amendementen. Daarna gaan we door naar de tweede termijn, want anders wordt het toch weer krap. Graag de appreciaties van de amendementen.

Minister **Karremans**:
We hebben even het aantal vragen geteld en het leuke is dat er bij dit WGO meer vragen zijn gesteld dan bij onze begrotingsbehandeling. Ik leg het maar even neer. Er zijn twee amendementen, voorzitter.

Het eerste amendement is dat op stuk nr. 69 van mevrouw Wiersma. Dat gaat over de foutaansluitingen op de riolering. Daarover heb ik in de schriftelijke beantwoording ook al

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

gezegd dat dat echt een verantwoordelijkheid van de gemeente is. In die zin ligt dat dus echt daar. Ik was als wethouder, om toch maar even in dat thema te blijven, ook verantwoordelijk voor de riolering in Rotterdam. Dat betekent dat je daar ook geld voor reserveert en die foutaansluitingen aanpakt. Ik zie daar dus geen rol voor het Rijk in om dat te gaan doen. De gemeenten krijgen daar ook geld voor via het gemeentefonds. Dat raad ik dus af.

Dan kom ik bij het amendement op stuk nr. 6, over het inlaatwerk Bernisse, van de heer Grinwis en mevrouw Wiersma. Dat is geen rijksobject, maar een regionaal inlaatwerk. Daar zijn er ontzettend veel van in Nederland, dus ik kan het niet verantwoorden om het voor deze wel te doen en voor andere niet. Die worden regionaal onderhouden en gefinancierd. We hebben net natuurlijk een hele herprioritering moeten doorvoeren op het Deltafonds ten

koste van vele andere projecten, waaronder dus ook het schrappen van de rijksbijdrage aan regionale maatregelen van het Deltaprogramma Zoetwater. In die zin kan ik het dus niet verantwoorden om dit te doen.

Bovendien is de dekking die hiervoor wordt ingezet, het studie- en onderzoeksbudget voor zoetwater en waterkwaliteit, heel beperkt. Als zulke grote bedragen daarvan af zouden gaan, zijn onderzoeken en studies nog maar zeer beperkt mogelijk. Het lukt dan bijvoorbeeld niet langer om in beeld te brengen welke maatregelen voor zoetwater en waterkwaliteit nodig zijn en hoe die op een efficiënte manier uitgevoerd kunnen worden. Hiermee komt dan ook minder geld beschikbaar voor zaken zoals het pfas-onderzoeksprogramma, het op orde maken van VTH, medicijnrestenaanpak, innovatieve monitoring en zo kan ik nog wel even doorgaan. Ik zou dus willen zeggen: doe het niet. Dat is mijn appreciatie.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Voorzitter, mag ik daar heel kort op reageren?

De **voorzitter**:
Vooruit. Eén zin.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Dat laatste is natuurlijk te eng uitgelegd, want de toelichting geeft ruimte. De artikelen staan breed genoemd, artikel 2 en artikel 7, en de toelichting reikt zo ver mogelijk. De toelichting laat de minister dus ruimte, dus hij hoeft het niet zo zwart-wit af te serveren. Ik snap dat er talloze regionale objecten en maatregelen denkbaar zijn, maar het chloridegehalte in de Rotterdamse haven en de procesindustrie luistert zeer nauw, veel nauwer dan bij welke toepassing in Nederland dan ook. Het Havenbedrijf Rotterdam legt voor het eerst in de geschiedenis zelf geld op tafel voor deze maatregel. Ik zou deze Rotterdammer daar dus toch iets milder over willen stemmen dan hoe hij zich nu in zijn eerste oordeel uit.

Minister **Karremans**:
Ik vond mezelf heel mild. Ik heb natuurlijk een groot hart voor de Rotterdamse haven, maar ik heb in de eerdere beantwoording ten aanzien van het terughalen van de cofinanciering ook al gezegd dat ik nog steeds verwacht dat die projecten doorgang kunnen vinden. Ik heb ook geen indicaties dat dit project nu geen doorgang vindt; die

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

heb ik niet. Daar laat ik het bij, ook wat betreft de appreciatie die ik heb gegeven.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Dan gaan we door naar de tweede termijn. Ik begin bij mevrouw Bromet. Gaat uw gang.

Mevrouw **Bromet** (PRO):
Mevrouw Bromet (PRO): Dank u wel, voorzitter. Ik had drie moties voorbereid, maar ik ga er nu eentje wegleggen. Dat is namelijk een toezegging geworden over het openstellen van het Deltafonds voor Caribisch Nederland. Die wetgeving wachten wij af.

Ik had een motie beloofd over pfas, dus hier komt-ie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het kabinet ondanks grote zorgen over de gevolgen van pfas-lozingen heeft geconcludeerd dat er geen lozingsverbod komt, omdat dit te veel kosten met zich mee zou brengen voor bedrijven;

constaterende dat het terugdringen van pfas-lozingen van groot belang is om de gezondheid van mensen te beschermen, en de waterkwaliteit te verbeteren;

overwegende dat lozingen van Chemours en SABIC niet mee zijn genomen in het onderzoek, terwijl deze lozingen ook van belang zijn voor de afweging;

overwegende dat het zeer onwenselijk is dat de kosten voor zuivering van de vervuiling van het water door pfas-lozingen eenzijdig bij drinkwaterbedrijven en waterschappen en daarmee dus bij de samenleving liggen, terwijl zij de vervuiling niet veroorzaken;

overwegende dat pfas-lozingen negatieve gevolgen hebben voor de gezondheid van mensen;

verzoekt de regering het besluit om geen lozingsverbod in te stellen te herzien en op basis van het voorzorgsprincipe in het belang van de volksgezondheid industriële pfas-lozingen te verbieden waar dat haalbaar en uitvoerbaar is,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Bromet en Zalinyan.

Zij krijgt nr. 7 (37020-J).

De heer Grinwis heeft een vraag.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Wat betekenen "haalbaar" en "uitvoerbaar" in de motie van collega Bromet? Dat zijn multi-interpretabele woorden die net zo veel ruimte kunnen geven als de motie die zo meteen wordt ingediend.

Mevrouw **Bromet** (PRO):
Dat klopt. Dat is de ruimte die ik de minister geef om aan mijn intenties tegemoet te komen. Volgens mij zijn die iets stelliger dan de motie van D66, maar ik hoor zo meteen graag het oordeel van de minister.

De tweede motie gaat over de tarieven die de waterschappen hanteren. Ik zal 'm even voorlezen; dan wordt het duidelijk.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het rijkstarief van de verontreinigingsheffing voor lozingen op rijkswateren per vervuilingseenheid sinds 2014 niet meer is aangepast;

constaterende dat waterschappen jaarlijks hun tarieven vaststellen op basis van de Waterschapswet, waardoor er een groeiende kloof ontstaat tussen het rijkstarief en de tarieven van waterschappen;

overwegende dat gelijke lozingen gelijk belast zouden moeten worden en dat een consistente heffingssystematiek bijdraagt aan een eerlijk en transparant stelsel van waterheffingen, waarbij vervuiling meer door de vervuiler wordt betaald en minder vanuit de algemene middelen;

verzoekt de regering de Waterwet zodanig aan te passen dat het rijkstarief van de verontreinigingsheffing per vervuilingseenheid in overeenstemming wordt gebracht met de tarieven die waterschappen hanteren, en dat het rijkstarief jaarlijks geïndexeerd wordt of periodiek wordt gekoppeld aan de ontwikkeling van de tarieven die waterschappen hanteren voor directe lozingen op oppervlaktewateren;

verzoekt de regering tevens om te bezien hoe bij de verdere herziening van het belastingstelsel van de waterschappen vervuiling meer kan worden belast,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Bromet.

Zij krijgt nr. 8 (37020-J).

Mevrouw **Bromet** (PRO):
Dat was het.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Dan ga ik naar mevrouw Vellinga-Beemsterboer. Gaat uw gang.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Mevrouw **Vellinga-Beemsterboer** (D66):
Dank u wel, voorzitter. Na deze anderhalve dag debat kunnen we constateren dat de minister een missie heeft en dat de koers die wij nu kiezen voor water gevolgen heeft voor nu, maar ook voor over 100 en misschien wel 200 jaar. Ik ben heel blij met wat de minister heeft gezegd over de derde Deltacommissie. Ik denk dat de minister ook heeft gemerkt dat de hele Kamer daar heel graag over meedenkt. Daar kijk ik naar uit.

Zoals gezegd is onze to-dolijst ook voor de korte termijn goed gevuld. Ik dien daarom twee moties in vandaag. De eerste heb ik al aangekondigd. Een pfas-lozingsverbod is, zoals gezegd, met de brief van vorige week niet van onze to-dolijst af te vinken. Daarom de volgende motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat pfas schadelijke stoffen zijn die zich ophopen in het milieu en een bedreiging vormen voor de kwaliteit van bodem en water;

van mening dat potentiële milieuwinst van een pfas-(lozings)verbod nadrukkelijk meegewogen dient te worden bij besluitvorming over de aanpak van pfas;

overwegende dat het ontbreken van gegevens over de exacte kwantitatieve milieuwinst geen reden mag zijn om het bestaan van milieuwinst te miskennen, aangezien elke nieuwe toevoeging van persistente pfas het watersysteem verder belast en er momenteel geen evenwichtige afweging mogelijk is doordat wel de uitvoeringslasten, maar nog niet de milieubaten en vermeden maatschappelijke kosten scherp in beeld zijn;

overwegende dat het huidige vergunningsstelsel niet voldoende leidt tot de beperking van emissies van pfas naar het oppervlaktewater en grondwater, en dat een activiteitgerichte benadering de meest kansrijke route biedt voor een gedeeltelijk lozingsverbod;

verzoekt de regering om voor de zomer van 2027:

- te komen met een overzicht van alle lozingsroutes van pfas naar het grond- en oppervlaktewater met per bron de uit te voeren maatregelen, en de Kamer vervolgens halfjaarlijks over de voortgang van de uitvoering hiervan te rapporteren;
- in dit programma ook de potentiële milieuwinst, de maatschappelijke kosten van pfas-verontreiniging en de gevolgen voor de drinkwatervoorziening zo veel mogelijk in beeld te brengen, zodat de milieubaten beter in beeld komen en een goed onderbouwde afweging over de invoering van een activiteitgericht lozingsverbod kan worden gemaakt,

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Vellinga-Beemsterboer en Grinwis.

Zij krijgt nr. 9 (37020-J).

Mevrouw **Bromet** (PRO):
Dit is op zich best een goede motie, omdat we hiermee meer inzicht krijgen in hoe het precies in elkaar zit. Maar ondertussen wordt tegen mensen met kippen gezegd: eet je eigen eieren maar niet, anders krijg je te veel pfas binnen. Dat gebeurt hier en nu. Is dit ook niet een manier om het weer vooruit te schuiven? We weten toch al dat pfas een enorm probleem is?

Mevrouw **Vellinga-Beemsterboer** (D66):
Daarom dienen we deze motie natuurlijk in. We zeggen ook dat het onderzoeken van het pfas-lozingsverbod niet van onze to-dolijst is gevallen. We hebben daar inderdaad al heel veel kennis over. Mevrouw Bromet weet ook dat wij dit besluit met elkaar moeten nemen. We constateren allemaal — dat heb ik mevrouw Bromet ook horen zeggen — dat er lacunes zitten in de kennis die wij nu hebben. Die lacunes hebben we dus zo snel mogelijk in te vullen. Daarom hebben we er ook een korte termijn aan gesteld, voor de zomer van 2027, om er vervolgens verder een besluit over te kunnen nemen.

De **voorzitter**:
Gaat u verder.

Mevrouw **Vellinga-Beemsterboer** (D66):
Dank u wel. Ik heb nog een tweede motie, omdat we qua waterbesparing nog heel veel potentieel hebben en gebruik moeten maken van de goede werkwijzen die er al zijn.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat toenemende droogte en waterschaarste de beschikbaarheid van voldoende zoetwater voor huishoudens, landbouw en bedrijven onder druk zetten;

constaterende dat tegelijkertijd grote hoeveelheden gezuiverd afvalwater, restwater en hemelwater nog niet opnieuw worden gebruikt;

overwegende dat de WaterBank als onafhankelijke watermakelaar vraag en aanbod van water bij elkaar brengt en zo waterhergebruik in de praktijk mogelijk maakt;

overwegende dat landelijke opschaling van dergelijke waterdeals kan bijdragen aan het verminderen van het gebruik van drink- en grondwater en bedrijven weerbaarder kan maken tegen waterschaarste;

verzoekt de regering te verkennen hoe de WaterBank kan bijdragen aan de verdere

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

uitvoering van het Nationaal Plan van Aanpak Drinkwaterbesparing en het Deltaprogramma Zoetwater, en daarbij in kaart te brengen wat nodig is om succesvolle waterdeals landelijk op te schalen en belemmeringen in financiering en regelgeving weg te nemen;

verzoekt de regering de Kamer hierover in het eerste kwartaal van 2027 te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Vellinga-Beemsterboer, Grinwis, Schutz en Boelsma-Hoekstra.

Zij krijgt nr. 10 (37020-J).

Dank u wel. Dan ga ik naar Goudzwaard van JA21.

De heer **Goudzwaard** (JA21):
Dank aan de minister voor de beantwoording van de vragen. Zo'n schriftelijk overzicht is ook fijn. Dat werkt ook prettig. Ik heb een paar moties, waar ik nu naartoe ga. De eerste.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de Deltacommissaris adviseert om met de Europese Commissie in gesprek te gaan over de gevolgen van klimaatverandering voor toekomstige ecosystemen;

overwegende dat veranderende klimatologische omstandigheden gevolgen kunnen hebben voor de haalbaarheid van bestaande natuurdoelen;

verzoekt de regering bij de Europese Commissie te pleiten voor een herbeoordeling van natuurdoelen die door klimaatverandering niet langer haalbaar zijn en daarbij ook de mogelijkheden voor herbegrenzing en samenvoeging van Natura 2000-gebieden te onderzoeken,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Goudzwaard.

Zij krijgt nr. 11 (37020-J).

De heer **Goudzwaard** (JA21):
Dan de tweede motie.

Motie

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat Nederlandse watertechnologiebedrijven veelbelovende innovaties ontwikkelen, maar deze vaak niet verder komen dan de pilotfase;

overwegende dat een gebrek aan groeifinanciering, langdurige aanbestedingsprocedures en versnipperde markten belangrijke belemmeringen vormen voor het opschalen van deze innovaties;

overwegende dat het sneller toepassen van Nederlandse waterinnovaties kan bijdragen aan een doelmatiger waterbeheer en een sterkere internationale concurrentiepositie;

verzoekt de regering om samen met de watersector en de betrokken ministeries concrete voorstellen uit te werken om deze belemmeringen weg te nemen, met bijzondere aandacht voor de beschikbaarheid van groeifinanciering, het versnellen van aanbestedingsprocedures en het bevorderen van samenwerking tussen publieke afnemers, en de Kamer hierover voor de zomer van 2027 te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Goudzwaard.

Zij krijgt nr. 12 (37020-J).

De heer **Goudzwaard** (JA21):
Dan had ik nog een laatste.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat nationale koppen op Europese regelgeving niet alleen in wetgeving, maar ook in lagere regelgeving en de uitvoeringspraktijk kunnen ontstaan;

overwegende dat hierdoor onnodige regeldruk en hogere kosten voor het bedrijfsleven kunnen ontstaan; verzoekt de regering bij de implementatie van alle Europese waterregelgeving middels een transponeringstabel systematisch inzichtelijk te maken waar Nederland verder gaat dan Europees verplicht is, daarbij ook lagere regelgeving, uitvoeringsvoorschriften, niet-concrete verplichtingen en de invulling van open normen te betrekken bij de mogelijke beleidsruimte,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Goudzwaard.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Zij krijgt nr. 13 (37020-J).

De heer **Goudzwaard** (JA21):
Dat zijn alle drie de moties. Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank u wel, meneer Goudzwaard. Dan ga ik naar de heer Schutz van de VVD. Gaat uw gang.

De heer **Schutz** (VVD):
Dank u wel, voorzitter. Ik heb geen moties, want de minister heeft mij drie toezeggingen gegeven. Dank daarvoor.

De **voorzitter**:
Dank u wel voor deze slagvaardigheid. Dan ga ik naar mevrouw Boelsma-Hoekstra van het CDA.

Mevrouw **Boelsma-Hoekstra** (CDA):
Dank u wel, voorzitter. Dank voor de beantwoording van de vragen. Mijn afdronk ervan is dat "integraliteit" het toverwoord is en dat de waterhuishouding heel erg van belang is voor de ruimtelijke ontwikkelingen. Mevrouw Wiersma heeft het voorbeeld van de generieke bouwbesluiten genoemd. Dan gaat het misschien over een andere commissie, maar de regie over alles wat met water te maken heeft, moet wel in deze commissie liggen. Ik denk dat we daar in de volgende debatten op terugkomen, dus dat komt vast goed.

Dan had ik natuurlijk nog een hele goede vraag waarop het antwoord niet helemaal oké was. Daar heb ik dus een hele mooie motie over gemaakt. Het is de eerste motie die ik indien bij een begrotingsoverleg; zo noem ik het toch maar. De rest kreeg ik als toezegging, maar deze dien ik toch in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat door de droogte afgelopen zomer de Twentekanalen en de haven van Deventer langere tijd onbereikbaar waren voor de scheepvaart, waardoor bedrijven moesten uitwijken naar duurder en ingewikkelder vervoer;

overwegende dat regionale havens zelfstandige economische knooppunten zijn, met eigensoortige uitdagingen rond droogte, binnenvaart, bereikbaarheid, watergebonden bedrijvigheid, verduurzaming, havenbeheer en impact op de regionale economie en werkgelegenheid;

constaterende dat het kabinet werkt aan de Havennota 2.0 en de Toekomstvisie Vaarwegen 2050, maar een samenhangende rijksstrategie voor regionale havens en specifiek een visie op de toekomst van binnenhavens ontbreken;

verzoekt de regering samen met relevante sectoren en overheden een rijksstrategie

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

voor regionale havens te ontwikkelen, met daarin een visie op het functioneren en perspectief op de toekomst van het nationale netwerk van binnenhavens,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Boelsma-Hoekstra, Schutz, Stoffer, Vellinga-Beemsterboer, Goudzwaard, Grinwis en Wiersma.

Zij krijgt nr. 14 (37020-J).

Mevrouw **Bromet** (PRO):
Ik heb een vraagje. Is dit iets wat vanuit het Rijk moet komen of is dit gewoon typisch iets wat op regionaal niveau beslist kan worden?

Mevrouw **Boelsma-Hoekstra** (CDA):
De vraag vanuit de binnenhavens is groot, omdat heel veel vraagstukken vanuit het Rijk bij hen landen of andersom. Zij zeggen dat er eigenlijk een visie moet komen waarin hetgeen we net bespraken, ook duidelijk wordt. Het gaat erom dat de landelijke opgave, waarin zij een grote rol spelen, in een visie wordt vervat. Die ontbreekt nu. Wat verder ontbreekt, is een aanspreekpunt hier, bijvoorbeeld bij IenW. Zij zijn de enigen die dat niet hebben. Vanuit die sectoren is de volgende vraag gekomen. Zij geven aan: wij passen eigenlijk niet bij die nationale zeehavens, maar we hebben wel heel veel opgaven die ook landen in de nationale binnenhavens, dus wij willen heel graag een visie. Ik denk dat het Rijk daar samen met hen — het hoeft dus niet ontwikkeld te worden door het Rijk, maar wel samen met hen — een goede visie op kan ontwikkelen die kan helpen bij de opgaven die daar verder ook landen.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Dan ga ik naar mevrouw Wiersma. Gaat uw gang.

Mevrouw **Wiersma** (BBB):
Dank. Ik zal jullie niet teleurstellen door nu ineens niet lang aan het woord te zijn. Ik heb namelijk een x-aantal moties en daarna ook nog een aantal vragen. Ik steek maar gelijk van wal. De eerste motie is als volgt.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat Schouwen-Duiveland steeds vaker te maken heeft met droogte en verzilting, en kampt met een structureel tekort aan zoetwater;

overwegende dat voldoende zoetwater van belang is voor de landbouw en de regionale economie, en dat voedselzekerheid en klimaatadaptatie ook nationale belangen zijn;

verzoekt de regering om met de provincie Zeeland, het waterschap Scheldestromen en de overige betrokken regionale partijen in gesprek te gaan over de realisatie van De Puupe, samen de mogelijkheden voor mogelijke uitvoering verder uit te werken, en de

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Kamer hierover te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Wiersma, Grinwis, Schutz en Heutink.

Zij krijgt nr. 15 (37020-J).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de middelen binnen het Deltafonds voor het Deltaplan Zoetwater worden gekort;

overwegende dat zoetwaterprojecten een lange voorbereidingstijd hebben en dat stillegging van de planvorming de uitvoering met jaren kan vertragen;

verzoekt de regering om, naar het voorbeeld van de eerdere herprioritering van infrastructuurprojecten, in samenspraak met de waterschappen te bepalen welke zoetwaterprojecten met voorrang moeten doorgaan, en de Kamer bij de voorjaarsbrief een overzicht te sturen met per project de planning en de benodigde middelen;

verzoekt de regering tevens de planvorming voor deze projecten voort te zetten terwijl zij de financiering voor de uitvoering regelt,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Wiersma en Grinwis.

Zij krijgt nr. 16 (37020-J).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het kabinet voornemens is het zeegebied Hollandse Kust aan te wijzen als Natura 2000-gebied;

overwegende dat vertraging bij zandwinning en zandsuppleties de bescherming van de Hollandse kust tegen overstromingen in gevaar brengt;

verzoekt de regering om vóór de definitieve aanwijzing samen met Rijkswaterstaat, de betrokken waterschappen en de uitvoerders van zandsuppleties in kaart te brengen welke gevolgen de aanwijzing heeft voor de planning en de kosten van de

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

zandsuppleties, en de Kamer daarover te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Wiersma.

Zij krijgt nr. 17 (37020-J).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat foutaansluitingen ertoe kunnen leiden dat ongezuiverd huishoudelijk afvalwater rechtstreeks in het oppervlaktewater terechtkomt;

overwegende dat onduidelijkheid over verantwoordelijkheden een voortvarende aanpak in de weg kan staan;

verzoekt de regering om met gemeenten, waterschappen en provincies duidelijke afspraken te maken over de controle op, het opsporen en het herstellen van foutaansluitingen, inclusief wie verantwoordelijk is voor het ingrijpen wanneer herstel uitblijft,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Wiersma.

Zij krijgt nr. 18 (37020-J).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat voor verschillende beekdalen ingrijpende maatregelen, waaronder een bufferzone van 250 meter, zijn doorgerekend;

overwegende dat zulke maatregelen grote gevolgen kunnen hebben voor agrarische ondernemers en dat de daadwerkelijke ecologische meerwaarde per beek voldoende moet worden onderbouwd;

verzoekt de regering om geen aanvullende beekdalbeperkingen aan de landbouw op te leggen voordat per beek is aangetoond dat deze noodzakelijk, effectief en evenredig zijn, waarbij ook buitenlandse belasting en minder ingrijpende alternatieven worden meegewogen,

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Wiersma.

Zij krijgt nr. 19 (37020-J).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de Europese Commissie in het kader van het RESourceEU-actieplan voor de tweede helft van 2026 een herziening van de Kaderrichtlijn Water heeft aangekondigd;

overwegende dat nog onduidelijk is of en wanneer de Europese Commissie een voorstel zal indienen en dat de huidige richtlijn al flexibiliteit biedt voor de winning van kritieke grondstoffen;

verzoekt de regering om bij de Europese Commissie na te gaan of zij de aangekondigde herziening doorzet, welke knelpunten zij daarmee wil oplossen en welk tijdpad zij voor ogen heeft, en de Kamer over de uitkomsten van dat gesprek te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Wiersma en Heutink.

Zij krijgt nr. 20 (37020-J).

Mevrouw **Wiersma** (BBB):
Dan mijn laatste motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat riooloverstorten en foutaansluitingen de waterkwaliteit lokaal kunnen beïnvloeden, terwijl de omvang van die invloed niet altijd bekend is;

overwegende dat landbouw niet verantwoordelijk mag worden gehouden voor vervuiling die afkomstig is van andere bronnen;

verzoekt de regering om bij de onderbouwing van aanvullende landbouwbeperkingen eerst vast te stellen en mee te wegen in hoeverre riooloverstorten, foutaansluitingen en andere bronnen bijdragen aan de geconstateerde waterkwaliteitsproblemen,

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Wiersma.

Zij krijgt nr. 21 (37020-J).

Mevrouw **Wiersma** (BBB):
Ik had ook nog een aantal vragen. De eerste gaat over het amendement. Ik heb de appreciatie "ontraden" van deze minister gehoord. Dat gaat over de verantwoordelijkheden die hij ziet ten aanzien van gemeenten, Rijk en regio. Begrijp ik het goed dat hij geen problemen heeft gezien in de dekking? Ik denk dat het voor het draagvlak onder de collega's van belang is dat we dat nog even scherp hebben.

Daarnaast is er eerder een motie aangenomen van het lid Van der Plas, over op korte termijn met de provincie Friesland in gesprek gaan over de schelpenwinning. Ik kan die motie straks wel even met de minister delen, als hij dat wil. Hoe staat het met de uitvoering van die motie? Kan dit nog voor het einde van dit jaar gerealiseerd worden? We hebben daar toen naar gevraagd. Het gaat over de schelpenwinning. Het gaat erover dat met de provincie Friesland en Rijkswaterstaat het gesprek opgestart zou worden om te bekijken hoe dit geregeld kan worden.

Zouden we voor het einde van het jaar een verzamelbrief kunnen krijgen met daarin details over de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering van moties en toezeggingen? Dat was mijn laatste vraag.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Ik heb nog een vraag. U heeft een motie ingediend over de mogelijke herziening van de Kaderrichtlijn Water. Daar staat ook de heer Heutink onder, maar dat heeft u niet genoemd.

Mevrouw **Wiersma** (BBB):
Herstel: die motie is mede-ingediend door de heer Heutink.

De **voorzitter**:
Bij dezen. Dank u wel. Dat is voor de administratie. Die willen we even goed op orde hebben.

Dan ga ik naar de heer Heutink.

De heer **Heutink** (Groep Markuszower):
O, we doen geen begrotingsvolgorde? Nou, gezellig! Prima. Dan ben ik een keer niet als laatste.

Ik heb één motie.

Motie

De Kamer,

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat alle signalen erop wijzen dat de doelen uit de Kaderrichtlijn Water niet gehaald zullen worden, met grote gevolgen voor vergunningverlening, woningbouw en (water)infrastructuur;

constaterende dat de regering aangeeft dat het aantal KRW-maatregelen dat naar verwachting niet vóór de deadline van eind 2027 volledig zal zijn gerealiseerd, is gestegen van 213 naar 341;

constaterende dat de regering niet kan aantonen dat voor ieder oppervlaktewaterlichaam en voor alle bijbehorende parameters van toegestane stoffen een valide uitzonderingsgrond bestaat;

van mening dat we moeten voorkomen dat Nederland in een waterslot terechtkomt waardoor, net als bij de stikstofproblematiek, er een rem komt op de economische groei van Nederland en een verdere stagnatie van woningbouw en (water)infrastructuur;

verzoekt de regering om samen met het bedrijfsleven een noodscenario KRW voor te bereiden en uit te werken, en de Kamer hierover te informeren voor het meireces van 2027,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Heutink, Grinwis, Wiersma, Goudzwaard, Boelsma-Hoekstra, Schutz en Stoffer.

Zij krijgt nr. 22 (37020-J).

De heer **Heutink** (Groep Markuszower):
Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Grinwis.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Voorzitter, dank. Dank ook aan de minister. We hebben vandaag en gisteren misschien wel het begin van een eerste stapje gezet op weg naar een nieuw fundament voor nieuwe Deltawerken. Wie zal het zeggen? Dat doen we in het jaar waarin we 40 jaar Oosterscheldekering vieren. Die is niet zonder slag of stoot tot stand gekomen. De minister vroeg daar al aandacht voor bij zijn inleiding bij de plenaire begrotingsbehandeling. Toen kondigde hij aan om niet alleen de groten van deze aarde zoals Cornelis Lely te eren, maar juist ook de echte helden die hebben gewerkt aan de Oosterscheldekering en aan de Deltawerken, en die daarbij verdrietig maar waar het leven hebben gelaten: Harry Looff, Jan Smalheer, Cornelis Mulder, Cornelis Schilperoort, Eduard Lokker en Georgios Stambolidis. De minister kondigde toen aan dat hij deze mensen, hun nagedachtenis en ook hun nazaten en hun families, wilde eren. Dat heeft hij vorige week gedaan in het Topshuis. Daar wil ik hem voor complimenteren. Ik denk dat het belangrijk is om hun gedachtenis in ere te houden, want het werk dat is verricht, was groots maar niet zonder gevaar. Dat hebben deze mensen

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

helaas moeten betalen met hun leven. Dat wilde ik nog even memoreren, omdat de minister deze belofte vorige week heeft ingelost en het waardevol is om dit met elkaar ook te memoreren.

Heeft hij dat gisteren gedaan? Sorry, dan was ik toen net te laat, maar bij dezen heb ik er nog een dikke streep onder gezet. Excuus. Maar niet minder gemeend, want ik kwam het bericht gisteren tegen en ik dacht: dat ga ik nog even noemen.

Voorzitter. Dan kom ik op een tweetal moties.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat jaarlijks 50 meter strand bij de Brouwersdam verdwijnt en dit druk zet op natuur, recreatie, (water)sport, werkgelegenheid en verdienvermogen in de zogenoemde Brouwersbaai;

constaterende dat regionale overheden met de Proeftuin Brouwersbaai het initiatief hebben genomen om met suppletie in combinatie met natuurlijke maatregelen de behoefte aan toekomstige zandsuppletie structureel te verminderen, natuur te ontwikkelen en innovaties op het gebied van kustverdediging te bevorderen, hetgeen bijdraagt aan de ontwikkeling van kennis die gebruikt kan worden voor de gehele Nederlandse kust;

overwegende dat medewerking van Rijkswaterstaat noodzakelijk is om de proeftuin mogelijk te maken, onder andere om een subsidieaanvraag te doen bij het Topconsortium voor Kennis en Innovatie, maar dat die medewerking vooralsnog uitblijft;

verzoekt de regering ervoor zorg te dragen dat Rijkswaterstaat op korte termijn medewerking verleent aan het realiseren van de Proeftuin Brouwersbaai, en de Kamer te informeren over de voortgang,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Grinwis, Wiersma, Bromet, Boelsma-Hoekstra en Goudzwaard.

Zij krijgt nr. 23 (37020-J).

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Dit is eigenlijk een follow-up op het werkbezoek dat wij aan de Grevelingen en omgeving hebben gebracht.

De tweede motie gaat over het HWBP, ook in vervolg op het debat.

Motie

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat vanwege het wisselende uitgavenpatroon van het Hoogwaterbeschermingsprogramma, HWBP, het Rijk de afgelopen jaren kasschuiven binnen de beschikbare middelen voor het HWBP faciliteerde, waardoor op basis van urgentie geprogrammeerde projecten tijdig konden worden uitgevoerd;

constaterende dat er vanuit het ministerie van IenW richting de waterschappen het voornemen is gecommuniceerd om deze kasschuiven in de toekomst niet meer te faciliteren;

overwegende dat de motie-Grinwis c.s. (36600-J, nr. 17) opriep om binnen het Deltafonds prioriteit te geven aan waterveiligheid, zodanig dat vertraging in het HWBP wordt voorkomen, waarop er op de Deltafondsbegroting een beleidsreservering van uiteindelijk 1,25 miljard euro is getroffen, en dat maal twee;

overwegende dat in het belang van een waterveilig Nederland en in lijn met het Bestuursakkoord Water uit 2011 gerichte en tijdige inzet van geprogrammeerde en gereserveerde middelen binnen het HWBP de noodzakelijke programmering van dijkversterkingen op basis van urgentie mogelijk houdt en vertraging in de uitvoering ervan kan voorkomen;

verzoekt de regering zich maximaal in te spannen het kasritme van in ieder geval de 1,25 miljard euro die gereserveerd is voor het HWBP, en zo mogelijk ook van de reeds geprogrammeerde middelen, zodanig in te richten dat de voortgang van de uitvoering van dijkversterkingsprojecten maximaal wordt gefaciliteerd, en de Kamer hierover in het voorjaar te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Grinwis, Wiersma, Bromet, Boelsma-Hoekstra, Goudzwaard en Heutink.

Zij krijgt nr. 24 (37020-J).

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Voorzitter. Ik heb gisteren al wat argumenten en wat overwegingen meegegeven aan de minister voor zijn gesprek met zijn collega Heinen.

Ten slotte. Iedere collega gaat natuurlijk zelf na ampel beraad een oordeel vellen over de amendementen. Mijn amendement is weliswaar ontraden door de minister, maar het is echt een superklein amendement, waarbij we ook nog eens een bijdrage van de provincie Zuid-Holland erin hebben geshanghaaid voor iets wat goed is voor Nederland. Dus bij dezen nog één keer: warm aanbevolen.

De **voorzitter**:
Dank aan de heer Grinwis. Hoeveel tijd heeft de minister nodig? Normaal wordt het meteen drie kwartier als we een dinerpauze doen.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Minister **Karremans**:
Een kwartiertje, twintig minuten.

De **voorzitter**:
Dan doen we twintig minuten. Een halfuur?

Minister **Karremans**:
Nee, geen halfuur, joh! Het kan veel sneller!

De heer **Heutink** (Groep Markuszower):
Het kan in vijftien minuten!

De **voorzitter**:
"Nee, geen halfuur, joh!" Oké. Dan schorsen we een kwartier. We gaan om 18.45 weer verder.

De vergadering wordt van 18.30 uur tot 18.45 uur geschorst.

De **voorzitter**:
Goedenavond. We gaan weer verder met de tweede termijn van de bewindspersoon, uiteraard naar aanleiding van de eerste termijn. Ik geef het woord aan de minister.

Minister **Karremans**:
Dank, voorzitter. Ik wilde zeggen dat ik gelijk overga naar de moties, maar ik heb eerst nog twee vragen die ik wil beantwoorden. De eerste is van de heer Schutz, over de kennishiaten. Ik zei net al even dat de inzet is om tijdig de benodigde kennis paraat te hebben. Daardoor kunnen er zorgvuldig onderbouwde besluiten worden genomen en kan onnodige onzekerheid bij de gebruikers zo veel mogelijk worden voorkomen. We zijn daar nu over in gesprek met LVVN en de provincies, omdat zij als bevoegde gezagen over de benodigde aanvullende informatie beschikken. Daarmee kan ook informatie van gebruikers nodig zijn. Dat is het antwoord op die vraag.

De tweede vraag gaat over de motie over de schelpenwinning. In het debat over de Wadden heb ik aangegeven dat Rijkswaterstaat voor het einde van het jaar met de branche in gesprek gaat. Dat zal dus nog gebeuren. Dat is de stand van zaken wat betreft die motie.

Mevrouw **Wiersma** (BBB):
Die vraag was nog wel iets uitgebreider, want ik had ook gevraagd of we voor het einde van het jaar een overzicht kunnen krijgen met de stand van zaken van moties en toezeggingen.

Minister **Karremans**:
Van alle moties en toezeggingen op het gebied van IenW? Normaal sturen we gewoon voor de bewuste debatten een brief met de stand van zaken. Ik zou dat ook echt willen aanhouden, want anders ga ik mensen op IenW voor de kerst echt over de kling jagen, terwijl we nog heel veel andere opgaven hebben. Ik zou willen voorstellen dat we dat doen op de momenten dat we het over die onderwerpen hebben.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Mevrouw **Wiersma** (BBB):
Oké. Ik had ook nog een andere vraag gesteld. Die ging over de dekking van het amendement. Die is namelijk wel van belang, ook voor de collega's die willen voor- of tegenstemmen. Wij begrijpen dat gemeenten te weinig middelen hebben om dit echt goed aan te pakken. Dit zou daarvoor dus wel een oplossing kunnen zijn.

Minister **Karremans**:
Daar ben ik het echt niet mee eens. We hebben echt voldoende middelen om dat te doen. Het is natuurlijk uiteindelijk aan de gemeenten om daar zelf keuzes in te maken. Als je ervoor kiest om andere dingen te doen in plaats van foute aansluitingen bij rioleringen aan te pakken, dan is dat wel de verantwoordelijkheid van gemeenten. Zo werkt ons stelsel ook gewoon.

Wat betreft het amendement: daar zat inderdaad ook een dekkingsvraagstuk in. Ik probeer 'm er even snel bij te zoeken. O, daar gaat een glas water. Nou ja, het is een debat over water, hè! Daarin kan het. Ik kom er zo even op terug. Er zat namelijk inderdaad een dekkingsvraagstuk bij. Die houdt u nog van mij tegoed.

Als de voorzitter het goedvindt, ga ik door met de appreciatie van de moties.

De **voorzitter**:
De voorzitter vindt dat goed. Gaat u verder.

Minister **Karremans**:
Fijn, dank u wel.

Het zal geen verrassing zijn dat ik de motie op stuk nr. 7 van mevrouw Bromet over het lozingsverbod ga ontraden. Het voorzorgsbeginsel betekent niet dat we alles verbieden bij een risico, want dan staat het land stil. Dat zei ik net ook al even in het debat. Als we informatie hebben over potentiële milieuwinst en de bijdrage van de betreffende lozingen, kan ik het besluit overwegen, zoals ik ook schriftelijk heb geantwoord. Daarom zal ik 'm nu ontraden.

De motie op stuk nr. 8 van mevrouw Bromet kan ik oordeel Kamer geven, als ik 'm zo mag lezen dat ik me er op basis van de twee onderzoeken die nu lopen voor ga inzetten om de heffing tussen het rijkswater en de waterschappen zo veel mogelijk gelijk te stellen. Daarbij zal ik ook kijken naar de verbreding, bijvoorbeeld bij zeer zorgwekkende stoffen. Als ik 'm zo mag interpreteren, wil ik 'm oordeel Kamer geven. Ja? Dank.

Dan ga ik naar de motie op stuk nr. 9, van mevrouw Vellinga-Beemsterboer, over pfas. Ik deel met D66 dat we die pfas-verontreiniging moeten terugdringen. Alle overwegingen ten aanzien van dit verhaal hebben we natuurlijk met elkaar gedeeld, maar uiteindelijk geef ik de motie de appreciatie oordeel Kamer.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 9: oordeel Kamer.

Minister **Karremans**:
Datzelfde geldt voor de motie op stuk nr. 10. Die krijgt ook oordeel Kamer.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 10: oordeel Kamer.

Minister **Karremans**:
De motie op stuk nr. 11 gaat over bij de Europese Commissie pleiten voor de herbeoordeling van natuurdoelen. Ik verzoek hem om de motie aan te houden, want dit hoort bij de minister van LVVN. Ik zal hem dus om een schriftelijke reactie vragen. Ik verzoek hem dus om 'm aan te houden, zodat de minister van LVVN daar schriftelijk een appreciatie op kan geven. Dat is het verzoek, voorzitter.

De **voorzitter**:
Ik kijk naar de heer Goudzwaard. Het verzoek is om 'm aan te houden.

De heer **Goudzwaard** (JA21):
Akkoord.

De **voorzitter**:
Dank. Dan komt er dus nog een appreciatie.

Op verzoek van de heer Goudzwaard stel ik voor zijn motie (37020-J, nr. 11) aan te houden.

Daartoe wordt besloten.

Minister **Karremans**:
Met de motie op stuk nr. 12, over de watersector, ben ik het zeer eens. Oordeel Kamer.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 12: oordeel Kamer.

Minister **Karremans**:
De motie op stuk nr. 13 ging over de hele inventarisatie. De Nederlandse implementatie van het Europese waterwetgeving is als sinds het begin van de oudste wetgeving, de KRW, gericht op een-op-eenomzetting, dus geen koppen. Voor de rijksregelgeving geldt dat de implementatieregelgeving niet verder mag gaan dan waartoe de Europese Unie ons verplicht en dat deze zo lastenluw mogelijk moet worden ingericht. In de toelichting bij de rijksregels zit een transponeringstabel waaruit een en ander kan worden afgelezen. Verplichte transponeringstabellen, zoals het in de motie werd verwoord, voegen daar niks aan toe en kosten ontzettend veel werk. We maken bovendien geen tabellen voor regels van andere overheden; dat zou ook ondoenlijk zijn voor de regering. Om die reden ontraad ik de motie.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 13 wordt ontraden.

De heer **Goudzwaard** (JA21):
Ik wist natuurlijk dat de minister dit ging zeggen en dat hij de motie ging ontraden. Er wordt gezegd dat wij een-op-een met die implementatie werken, maar dat blijkt niet uit ons contact met de chemische sector. Kijk bijvoorbeeld naar de zoutnorm. Als je die gaat vergelijken met het buitenland, zie je dat wij qua chroom 8 keer, qua kobalt 25 keer

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

en qua selenium 384 keer hoger zitten. Wat de minister zegt, is dus niet helemaal waar. Ik kan me ook niet voorstellen dat een ministerie zo enorm veel werk zou hebben aan een vrij simpel verzoek. Ik vind het dus een beetje een gammele toelichting van onze minister. Als de minister daarbij blijft, dan zij het zo, maar volgens mij klopt het verhaal niet helemaal.

Minister **Karremans**:
Richtlijnen worden natuurlijk door landen omgezet — dat zie je op heel veel fronten — maar dat wil niet zeggen dat overal exact dezelfde norm wordt gehanteerd, want landen hebben hier natuurlijk gewoon vrijheid in. Maar dat wil niet zeggen dat er koppen op zitten. Dat is natuurlijk wat anders. De heer Goudzwaard maakt mij wel nieuwsgierig over die chemische sector. Daar wil

ik graag een keer met de chemische sector over praten. Ik zeg dus gelijk toe dat ik dat ga regelen. Als de heer Goudzwaard dan ook de contactgegevens kan geven van de mensen met wie hij contact heeft gehad, dan zou dat heel fijn zijn.

De heer **Goudzwaard** (JA21):
Zeker.

Minister **Karremans**:
Dan gaan we daar gewoon achteraan. Ik vind het namelijk ook belangrijk dat dit op een goede manier gebeurt. Misschien zien we ook iets over het hoofd; dat kan ook. Daar gaan we dan graag over in gesprek. Ik blijf dus bij de appreciatie, maar die toezegging wil ik in ieder geval doen.

Dan de motie op stuk nr. 14 over een rijksstrategie voor binnenhavens. Die havens zijn een integraal onderdeel van het multimodale goederenvervoersysteem, zoals ook al benoemd in de Beleidsagenda Goederenvervoer. De visie van het Rijk op de binnenhavens is al verwerkt in de Havennota. De zeehavennota bouwt daar nu op voort. Maar als ik de motie zo mag interpreteren dat deze kabinetsinvulling al invulling geeft aan de rijksstrategie voor regionale havens — ik kan trouwens ook nog kijken op welke plekken ik daar nog verder invulling aan kan geven — dan kan ik de motie oordeel Kamer geven.

Mevrouw **Bromet** (PRO):
Ik heb een vraagje aan de minister: wat voegt zo'n motie dan eigenlijk toe? Dat vraag ik me dan af.

Minister **Karremans**:
Het is nu allemaal verwerkt in allerlei onderdelen. We kunnen kijken of we daar een aparte plek voor kunnen creëren. Ik begreep dat dat het verzoek is van de Kamer. Daar wil ik best gehoor aan geven. Dan is dit wat er moet gebeuren.

Mevrouw **Boelsma-Hoekstra** (CDA):
Volgens mij zegt de minister iets waar de binnenhavens niet mee geholpen zijn, namelijk dat het onderdeel kan blijven van die Havennota 2.0, waar ook de zeehavens onder vallen. Ik zou het volgende op prijs stellen. Als u zegt "ik

ga door zoals ik al door wilde gaan", dan voegt die motie inderdaad helemaal niks toe.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Dan wordt die niet uitgevoerd, want er wordt een ander verzoek ingediend. Ik zou het op prijs stellen als de minister in ieder geval eens in gesprek gaat met die binnenhavens, want daar is zo'n andere dynamiek dan bij die zeehavens. Hier rechts van me wordt "wat een werk" gezegd, maar die binnenhavens brengen ook heel wat op en voegen ook heel wat toe aan onze economie en onze regio's. Ik zou dus heel graag willen dat de interpretatie anders is dan de minister net aangaf, want dan ben ik het met mevrouw Bromet eens. Dan drinken we een glas; jullie weten wel hoe dat verder gaat.

De **voorzitter**:
Dan vraag ik deze minister nog een keer om een scherpe appreciatie van deze motie.

Minister **Karremans**:
Het is goed om dit even scherp te maken met elkaar. De visie van het Rijk op de binnenhavens zit al in de Havennota. Wij hebben daar dus al een visie op. Als ik deze motie zo mag interpreteren dat ik in ieder geval met de binnenhavens in gesprek ga en ga kijken wat er verder nog nodig is aan regie vanuit het Rijk en dat we dan even openlaten hoe daar verder vervolg aan wordt gegeven en of we daar heel veel ambtenaren voor aan het werk zetten of kijken of we nog een paar kleine aanpassingen moeten doen of aandachtspunten moeten meenemen in beleid dat we hebben, dan denk ik dat we met de motie doorkunnen. Dan krijgen die binnenhavens de aandacht die ze verdienen en hebben wij de vrijheid om te kijken hoe we dat verder op een goede manier invullen.

De **voorzitter**:
Ik ga eerst even naar mevrouw Boelsma-Hoekstra, omdat het haar motie is.

Mevrouw **Boelsma-Hoekstra** (CDA):
Het is goed om dit even scherp te maken met elkaar. De visie van het Rijk op de binnenhavens zit al in de Havennota. Wij hebben daar dus al een visie op. Als ik deze motie zo mag interpreteren dat ik in ieder geval met de binnenhavens in gesprek ga en ga kijken wat er verder nog nodig is aan regie vanuit het Rijk en dat we dan even openlaten hoe daar verder vervolg aan wordt gegeven en of we daar heel veel ambtenaren voor aan het werk zetten of kijken of we nog een paar kleine aanpassingen moeten doen of aandachtspunten moeten meenemen in beleid dat we hebben, dan denk ik dat we met de motie doorkunnen. Dan krijgen die binnenhavens de aandacht die ze verdienen en hebben wij de vrijheid om te kijken hoe we dat verder op een goede manier invullen.

De heer **Schutz** (VVD):
Een suggestie. Het is gebruikelijk dat we ook ruggenspraak hebben als we moties indienen, dus ik kan me de vraag van collega Boelsma wel voorstellen, maar is het niet een idee dat de minister en mevrouw Boelsma hier gewoon nog even op doorkauwen en de motie in de tussentijd aangehouden wordt?

De **voorzitter**:
Dat is zo meteen aan mevrouw Boelsma-Hoekstra. Ik ga eerst nog even naar mevrouw Bromet.

Mevrouw **Bromet** (PRO):
Sorry dat ik zo doorzeur over die motie, maar ik heb er gewoon een hekel aan dat er

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

moties ingediend worden die kennelijk vooraf afgestemd zijn en vervolgens gelezen worden als iets heel anders waar wij dan voor of tegen moeten gaan stemmen. Ik zou echt zeggen: houd vast aan de motietekst. Zeg niet "ik heb 'm gelezen als", waarna er een heel ander verhaal komt. Van mij hoeft deze motie niet, zeg ik er alvast bij. Ik vind het echt een verspilling van capaciteit die we elders kunnen gebruiken, maar goed, het is uw recht om dit gewoon in te dienen.

De **voorzitter**:
Dan ga ik naar mevrouw Boelsma-Hoekstra voor de afhechting.

Mevrouw **Boelsma-Hoekstra** (CDA):
Ik denk dat mevrouw Bromet goed verwoordt hoe ik erin sta, niet over de inhoud van de motie, maar wel over het proces. Ik heb inderdaad heel veel mensen die hier ook wat in zien, die mede onder de motie staan om 'm in te dienen, dus om die reden dien ik 'm gewoon zo in.

De **voorzitter**:
Dan kijk ik toch nog even naar de minister. Is de appreciatie van de minister oordeel Kamer?

Minister **Karremans**:
Ik snap het; daar heeft u alle recht toe. Maar in dat geval is de motie echt overbodig, want we hebben gewoon een strategie vanuit het Rijk op het gebied van de binnenhavens. Ik kan dan niet anders dan de motie de appreciatie "overbodig" geven.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 14: overbodig. We gaan naar de motie op stuk nr. 15.

Minister **Karremans**:
De motie op stuk nr. 15: oordeel Kamer. Daar hoef ik verder geen uitleg bij te geven.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 15: oordeel Kamer.

Minister **Karremans**:
De motie op stuk nr. 16 gaat over de waterschappen en het met voorrang door laten gaan van zoetwaterprojecten. Er is nog geen sprake van dat projecten zijn afgevallen; laat dat even helder zijn. Partijen dienen zelf de financiering voor hun eigen maatregelen te regelen. Daarom ontraad ik de motie. Als het dictum zo aangepast wordt dat het vraagt om in gesprek te gaan met de regio's en hen te ondersteunen in de prioritering binnen de eigen regionale middelen, dan kan ik de motie oordeel Kamer geven, maar dan moet het dictum daar wel op worden aangepast. Dat is het voorstel dat ik wil doen.

De **voorzitter**:
De motie wordt nu ontraden. Ik kijk even naar mevrouw Wiersma.

Mevrouw **Wiersma** (BBB):
Ik moet daar even op kauwen. Ik wil 'm anders eerst wel heel even aanhouden.

De **voorzitter**:

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Op verzoek van mevrouw Wiersma stel ik voor haar motie (37020-J, nr. 16) aan te houden.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**:
We gaan naar de motie op stuk nr. 17.

Minister **Karremans**:
Het verzoek is om dat ook te doen bij de motie op stuk nr. 17, want daar gaat de minister van LVVN over. Daarop komt dan een schriftelijke appreciatie van LVVN.

Mevrouw **Wiersma** (BBB):
Dat is akkoord; daar was ik van op de hoogte. Die kan dan gewoon door.

De **voorzitter**:
Houdt u de motie op stuk nr. 17 aan?

Mevrouw **Wiersma** (BBB):
Neeneenee, want daar komt een ...

Minister **Karremans**:
Of het nodig is om 'm aan te houden om een schriftelijke appreciatie te geven, weet ik even niet. Er komt in ieder geval een schriftelijke appreciatie van LVVN.

Mevrouw **Wiersma** (BBB):
Met die vorige kan ik overigens wel akkoord gaan. Dan wijzig ik de vraag.

Minister **Karremans**:
En dan krijgt die motie oordeel Kamer.

Mevrouw **Wiersma** (BBB):
Dan krijgt die oordeel Kamer, ja.

De **voorzitter**:
Nog even een samenvatting. De motie op stuk nr. 16 wordt dus gewijzigd en de motie op stuk nr. 17 gaat u niet aanhouden. Akkoord.

Mevrouw **Wiersma** (BBB):
De appreciatie volgt. Die wordt schriftelijk gedaan door LVVN. Dat komt voor de stemming, dus dan weet iedereen hoe de vlag erbij hangt.

De **voorzitter**:
Dank u wel. We gaan naar de motie op stuk nr. 18.

Minister **Karremans**:
Die is oordeel Kamer. We hebben het natuurlijk al veel gehad over die foutaansluitingen. We willen daar geen middelen voor beschikbaar stellen, maar we kunnen natuurlijk hierover met gemeenten in gesprek gaan. Dat is, denk ik, dus prima. Volgens mij is dat wat de motie vraagt, dus ik kan 'm oordeel Kamer geven.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 18: oordeel Kamer.

Mevrouw **Wiersma** (BBB):
Ik wil daar toch nog even iets over zeggen. De minister gaf net in de appreciatie van het amendement aan dat het aan de gemeenten zelf is waar zij wel en niet middelen voor reserveren, maar dit komt natuurlijk in conflict met de doelen van de Kaderrichtlijn Water. Ik vind dus dat de minister daar wel degelijk een belang bij heeft, en dat niet zo aan de gemeenten kan overlaten. Wij horen dat zij daar onvoldoende middelen voor hebben. Dat even terzijde.

Minister **Karremans**:
Het punt is alleen dat dat voor heel veel, ontzettend veel, geldt. Er zijn heel veel taken belegd bij provincies en waterschappen. Als we dan op die manier alles moeten financieren wat ook maar mogelijk een raakvlak heeft met de Kaderrichtlijn Water, dan heb ik structureel geen 600 miljoen extra nodig voor het Deltafonds, maar 600 miljard extra. Dat gaan we gewoon niet redden. Die redenering gaat in mijn optiek echt niet op. Ik snap 'm vanuit de invloed van de Kaderrichtlijn Water. Dat is precies de reden waarom ik deze motie ook oordeel Kamer geef. Ik zie de relatie, maar de verantwoordelijkheid blijft bij de gemeente. Ik denk dat het belangrijk is om dat wel gescheiden te houden.

De **voorzitter**:
Dank u wel. De motie op stuk nr. 19.

Minister **Karremans**:
Hiervoor komt ook een schriftelijke appreciatie vanuit LVVN.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 19 krijgt een schriftelijke appreciatie vanuit LVVN.

Minister **Karremans**:
De motie op stuk nr. 20 kan ik oordeel Kamer geven. Begin december ga ik in gesprek met de Europese Commissie. Als er steun is voor deze motie, zal ik die vragen ook stellen.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 20: oordeel Kamer.

Minister **Karremans**:
Dan de motie op stuk nr. 21. Die krijgt ook een schriftelijke appreciatie van LVVN.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 21: een schriftelijke appreciatie van LVVN.

Minister **Karremans**:
De motie op stuk nr. 22 gaat over een noodscenario voor de KRW. We hebben ons goed voorbereid door alles op alles te zetten. We steunen ook VNO-NCW en MKB-Nederland bij de uitvoering van hun actieplan KRW met aandacht voor lozingen. We hebben met alle waterbeheerders alle KRW-uitzonderingen goed onderbouwd, en we

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

bereiden ons voor op eventuele rechtszaken. Maar meer dan we nu al doen is eigenlijk niet mogelijk. Ik vind "noodscenario" ook een beetje een zwaar begrip. Als we die inzet zo kunnen kwalificeren dat we in ieder geval alles op alles gezet hebben om ons te wapenen tegen eventuele juridische procedures, dan geef ik 'm oordeel Kamer.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 22: oordeel Kamer. De heer Heutink.

De heer **Heutink** (Groep Markuszower):
Dat betekent dus dat het kabinet aangeeft dat we met het hele pakket dat het kabinet voorbereid heeft, niet in een waterslot terechtkomen, en dat als deze motie wordt aangenomen — daar lijkt het nu op — het hele pakket naar ons als Kamer komt. Zo is het toch?

Minister **Karremans**:
Ik heb het net al gezegd: wat een rechter beslist, is niet aan mij. Het punt is dat wij het maximale doen; daar zijn we voor gesteld. Dat is dus wat we hiermee doen. We kunnen voor het commissiedebat Water in juni natuurlijk de Kamer hier ook over informeren. Dat kan dus.

De motie op stuk nr. 23 kan ik met de volgende interpretatie oordeel Kamer geven, namelijk als ik de motie als volgt mag lezen: Rijkswaterstaat levert de beschikbare onderzoeken aan die relevant zijn voor dit initiatief. Dan kan ik 'm oordeel Kamer geven, zeg ik tegen de heer Grinwis.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 23: oordeel Kamer.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Dat is wat mij betreft akkoord. Dat betekent dus ook dat Rijkswaterstaat waar nodig een handje toesteekt als er een subsidie bij het Topconsortium moet worden aangevraagd, en dat Rijkswaterstaat er ook aan meewerkt — dat neem ik aan — als het zover komt dat er een vergunning wordt aangevraagd. De minister hintte daar namelijk al op in zijn schriftelijke beantwoording.

Minister **Karremans**:
Ja. We staan er positief tegenover. Maar ik houd het wel bij de schriftelijke beantwoording die ik daarop gegeven heb, plus natuurlijk de interpretatie die ik er nu bij geef. Zover kan ik gaan om 'm oordeel Kamer te geven.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Oké, prima.

Minister **Karremans**:
Tot slot de motie op stuk nr. 24, ook van de heer Grinwis. Die geef ik ook oordeel Kamer. Ik onderschrijf het belang van het kasritme. Met dat kasritme heb ik vooral in brede zin te maken, dus natuurlijk niet alleen bij het Deltafonds, maar ook bij het Mobiliteitsfonds. Het punt is alleen — we gaan daarover zeker in gesprek met het ministerie van Financiën — dat het wel afhankelijk is van de financiële ruimte die in de voorjaarsnotabesluitvorming wordt geboden; de heer Grinwis weet dat. Dus met die

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

opmerking kan ik 'm gewoon oordeel Kamer geven. Dat was 'm?

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 24 krijgt oordeel Kamer.

Minister **Karremans**:
Het amendement. Ik zag inderdaad ook een probleem met de dekking. Het schrappen van de HGIS-middelen heeft een groot negatief effect voor onze internationale positie. De middelen zijn al erg beperkt. Bovendien is de voorgestelde werking niet deugdelijk in de zin dat de middelen voor 2027 al grotendeels zijn gecommitteerd in lopende contracten en aangegane verplichtingen en het betreft HGIS-middelen, die specifiek zijn bedoeld voor internationale inzet. Dat kan ik dus zeggen over het dekkingsvoorstel van het amendement. Dat was 'm.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Dan zie ik nog een reactie van de heer Goudzwaard.

De heer **Goudzwaard** (JA21):
Mevrouw Boelsma-Hoekstra ... Sorry, ik bedoel: Vellinga-Beemsterboer. Al die Friezen ook, hè?

Mevrouw **Vellinga-Beemsterboer** (D66):
We zijn niet onderling uitwisselbaar.

De heer **Goudzwaard** (JA21):
Nee, nee, nee, zeker niet. Absoluut niet. Zij wees mij even, administratief gezien, op de motie op stuk nr. 11. Die staat nu op aangehouden, maar die kan ook met een schriftelijke appreciatie worden geadministreerd, zeg maar. Dat was het, voorzitter.

De **voorzitter**:
Dat klopt, hè?

Minister **Karremans**:
Ja, ja.

De **voorzitter**:
Dan hebben we de appreciaties van de moties gehad. Ook hebben we de amendementen gehad.

Dan hebben we als laatste nog de toezeggingen. We gaan dus even naar alle toezeggingen.

- De minister van Infrastructuur en Waterstaat zegt toe aan het lid Grinwis om het concept van de taakopdracht van de derde Deltacommissie te delen met de Kamer. Bij deze taakopdracht zal betrokken worden: de reikwijdte van het advies van de Deltacommissie ten aanzien van systeemoverstijgende effecten die ook aan ruimtelijke ordening raken en verder in de toekomst liggen, de uitvoeringscapaciteit en de effecten van regelgeving zoals de Vogel- en Habitatrichtlijn.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

- De minister van IenW zegt toe aan het lid Schutz om in het concept van de taakopdracht van de derde Deltacommissie te includeren dat de gevolgen voor de verdiencapaciteit in kaart worden gebracht.
- De minister van IenW zegt toe aan het lid Vellinga-Beemsterboer dat het concept van de taakopdracht van de derde Deltacommissie ook zal gaan over de samenstelling van de Deltacommissie en de toekomstige financieringssystematiek.

Dan heb ik nog een vraag aan de minister. Welke termijn mogen we aanhouden voor de concepttaakopdracht? Kunt u daar misschien nog op reageren?

Minister **Karremans**:
Laten we zeggen: sowieso in het eerste kwartaal van volgend jaar.

De **voorzitter**:
Het eerste kwartaal van 2027.

Dat zijn de genoteerde toezeggingen. O, we hebben er nog veel meer, sorry. Soms moet je even naar beneden scrollen. Het is een lange dag, maar we komen erdoorheen.

- De minister van IenW zegt toe aan het lid Boelsma-Hoekstra de evaluatie van de afgelopen droge zomer in onderdelen te delen met de Kamer. Voor zover beschikbaar zullen aan het eind van dit jaar resultaten worden gedeeld met de Kamer. Het volgende onderdeel van de resultaten zal voor 1 april met de Kamer worden gedeeld voor zover dan beschikbaar. Dat is voor 1 april dus.
- De minister van IenW zegt toe aan het lid Vellinga-Beemsterboer in de droogtebrief die voor de kerst komt, terug te komen op de vraag inzake het wel of niet hebben genomen van maatregelen door waterintensieve bedrijven in relatie tot een verdringingsreeks.
- De minister van IenW zegt toe aan het lid Schutz om voor het volgende commissiedebat Water de Kamer per brief te informeren over de macrogevolgen voor het herbeoordelen van vergunningen en, indien mogelijk, over de impact van onzekerheid omtrent vergunningsherzieningen versus tijdelijkheid van vergunningen voor investeringen, banen en kosten voor huishoudens.
- De minister van IenW zegt toe aan het lid Schutz om binnen een jaar de Kamer te informeren over de kansen die hij ziet voor veilig hergebruik van gezuiverd afvalwater, oftewel effluent, en hierover in gesprek te gaan met waterschappen en land- en tuinbouworganisaties om te onderzoeken waar voldoende gezuiverd afvalwater veilig kan worden ingezet.
- De minister van IenW zegt toe aan het lid Schutz om na te gaan wat hij kan doen om gemeenten en provincies te ondersteunen bij het oplossen van kennishiaten inzake vrijstellingen voor economische activiteiten in Natura 2000-gebieden en dit schriftelijk terug te koppelen aan de Kamer.

Ik moet dan nog informeren naar de termijn. Wanneer is dat mogelijk?

Minister **Karremans**:
Dat is sowieso voor juni, voor het volgende commissiedebat.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De **voorzitter**:
Voor juni.

De volgende toezegging.

- De minister zegt het lid Boelsma-Hoekstra toe in een brief te schetsen hoe de gesprekken met de LVVN over herstel getij Grevelingen verlopen, wat het beeld is van de economische effecten bij uitstel of juist het uitvoeren van systeemmaatregelen en hoe er wordt geacteerd op het tekort aan zoetwater in Zeeland.

Daarbij moet ik ook nog even vragen naar de termijn.

Minister **Karremans**:
We zijn daarbij afhankelijk van de regio en de LVVN. Dat kan ik nu dus niet zeggen. Daar moeten we dus op een logisch moment even op terugkomen.

De **voorzitter**:
Daar komt de minister op een logisch moment op terug. Dat is dus nog een beetje onscherp. We hopen dat we dat snel scherper kunnen maken.

- De minister zegt het lid Bromet toe een wetsvoorstel voor te bereiden om het Deltafonds in de toekomst open te stellen voor Caribisch Nederland.

Ook daarbij vraag ik even naar de termijn.

Minister **Karremans**:
Laten we afspreken dat we daar sowieso voor de zomer van volgend jaar een update over sturen.

De **voorzitter**:
De minister komt voor de zomer met een update.

De volgende toezegging.

- De minister zegt het lid Goudzwaard toe in gesprek te gaan met de chemische sector over de normen in relatie tot de Kaderrichtlijn Water en de mate waarin sprake is van een-op-eenimplementatie.

Ik vraag wederom naar de termijn.

Minister **Karremans**:
Dat moeten we ook in het eerste kwartaal van volgend jaar doen.

De **voorzitter**:
Het eerste kwartaal van komend jaar.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De volgende toezegging.

- De minister zegt het lid Heutink toe de Kamer voor het commissiedebat Water te informeren inzake scenario's bij een negatief oordeel van de rechter inzake de Kaderrichtlijn Water.

Ik zie twee vingers. Ik dacht dat we erdoorheen waren.

De heer **Schutz** (VVD):
Een vraagje. De minister zei net "juni" ten aanzien van die kennishiaten. Dat is prima, maar er moeten volgens mij vóór juni een aantal beheerplannen worden vastgesteld. Mijn vraag zou dus zijn om in ieder geval wel te beginnen met de beheerplannen die het eerst "due" zijn. Het is prima dat we dan in juni het verhaal horen.

Minister **Karremans**:
Ja.

De **voorzitter**:
De minister zegt: ja.

Mevrouw **Vellinga-Beemsterboer** (D66):
Ik had nog de toezegging van de minister dat ten behoeve van de grondwaterbescherming de inzet bij het convenant gewasbeschermingsmiddelen niet alleen afschalen maar uiteindelijk ook echt stoppen zou zijn.

Minister **Karremans**:
Ja.

De **voorzitter**:
De vraag is of daar iets over naar de Kamer komt.

Minister **Karremans**:
Ja, dat heb ik al bevestigd.

De **voorzitter**:
Ja, dat is bij dezen ook een toezegging.

Dan zijn we wel … Nee, toch nog niet.

Mevrouw **Wiersma** (BBB):
Ik heb toch nog een prangende vraag die bij mij opkomt naar aanleiding van de toezegging om die middelen ook beschikbaar te stellen aan de Caribische eilanden, terwijl ze hier gealloceerd zijn voor het hoofdwatersysteem. Welk hoofdwatersysteem hebben we daar? Moet dat wel aan dezelfde criteria voldoen?

Minister **Karremans**:
Dat zijn we nu precies aan het uitwerken. Nogmaals, Zuid-Limburg heeft een hele andere uitdaging dan Bonaire, Statia en Saba. Dat werken we allemaal uit. Daar komen

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

we voor de zomer van volgend jaar dus nog op terug met een update, zoals ik net heb toegezegd.

De **voorzitter**:
Dank u wel. We zijn aan het einde van de vergadering gekomen. Nogmaals ter afronding: over de ingediende moties zal gestemd worden op dinsdag 1 december. Over de amendementen in de Deltafondsbegroting en alle overige begrotingen wordt in de week van 8 tot 10 december gestemd.

Ik dank iedereen die hier gisteren en vandaag aanwezig was. Het waren twee mooie dagen om met elkaar te spreken over water. Ik dank iedereen die meekeek op de publieke tribune, online, thuis of waar dan ook. Ik dank de Kamerleden voor de vele vragen en de enorme hoeveelheid interrupties, de minister voor de uitgebreide beantwoording en ook de ondersteuning. Ik wens iedereen nog een hele fijne avond.

Sluiting 19.14 uur.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl